

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY CIECHANOWIEC NA LATA 2018 - 2029

Opracowanie:

Ośrodek Pomocy Społecznej w Ciechanowcu
przy współpracy Urzędu Miejskiego
oraz
instytucji i organizacji społecznych z terenu miasta i gminy.

SPIS TREŚCI

WSTĘP	str. 3
I CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA.....	str. 5
1. DEMOGRAFIA	str. 6
2. SYTUACJA GOSPODARCZA.....	str. 9
3. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ ORAZ WNIOSKI I PROGNOZY.....	str. 16
II CZĘŚĆ PROGRAMOWA.....	str. 49
1. WIZJA, CELE STRATEGICZNE I KIERUNKI NIEZBĘDNYCH DZIAŁAŃ.....	str. 49
2. SPOSÓB REALIZACJI STRATEGII- HARMONOGRAM.....	str. 55
III ZARZĄDZANIE I MONITOROWANIE STRATEGII.....	str. 60
ZAKOŃCZENIE.....	str. 61

WSTĘP

Rozwiązywanie problemów społecznych stanowi obok rozwoju infrastruktury jedno z najważniejszych zadań każdej gminy. Strategia jest dokumentem wyznaczającym podstawowe kierunki działań instytucji samorządowych oraz planem rozwoju całej wspólnoty lokalnej.

Zgodnie z zaleceniami legislacyjnymi, opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym. Dnia 21 czerwca 2007 r. dokument Strategii został przyjęty przez Radę Miejskiej w Ciechanowcu w drodze uchwały na lata 2007–2017 (uchwała nr 38/VII/2007). W marcu 2018 r. podjęto decyzję o opracowaniu nowego dokumentu strategicznego, oddającego aktualną sytuację społeczną i potrzeby miasta i gminy - Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ciechanowiec na lata 2018-2029. Przygotowano pisma do organizacji i instytucji badające potrzeby i zasoby społeczne. Dane statystyczne oraz instytucjonalne zostały opracowane z uwzględnieniem okresu 2012-2017 (ostatnie na dzień 31.12.2017).

Podczas prac nad dokumentem wykorzystano zapisy: Strategii Rozwoju Gminy Ciechanowiec do roku 2020, innych programów społecznych oraz Ocenę Zasobów Pomocy Społecznej z lat 2012-2017. Strategia została przygotowana na lata 2018 - 2029.

Dokument składa się z 3 części, wstępu i zakończenia. Przedstawiają one kolejno – diagnozę sytuacji społecznej w mieście i gminie - rozdział I, sposób realizacji - rozdział II, zaś rozdział III – zarządzanie i monitorowanie dokumentem.

O prezentowanym kształcie Strategii zdecydowała różnorodność problemów społecznych występujących w gminie, a także konieczność wzięcia pod uwagę aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości. Są to m.in.:

- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych,
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym,
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,

- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 o pomocy państwa w wychowaniu dzieci ,
- ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

Konstruując Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych należało pamiętać, że nie jest to jedyny dokument w obszarze polityki społecznej, którego skutki będą dotyczyły mieszkańców miasta i gminy. Krytyczna analiza dokumentów programowych na poziomie kraju, województwa czy powiatu pozwala na skuteczniejsze programowanie działań na poziomie lokalnym, tak by wpisywać się własnymi konstrukcjami programowymi w już funkcjonującą rzeczywistość formalno-prawną. Skorzystano między innymi z:

- Strategii Rozwoju Kraju 2020,
- Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego do 2020 r.,
- Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020,
- Krajowego Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020,
- Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej w latach 2014-2020,
- Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014–2020
- Strategii Rozwoju Społeczno- Gospodarczego Polski Wschodniej do 2020 r.,
- Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020 r.,
- Wojewódzkiej Strategii Polityki Społecznej na lata 2010-2018,
- Strategii Rozwoju Powiatu wysokomazowieckiego,
- Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Wysokomazowieckiego na lata 2017-2025.

Dzięki refleksji nad powyższymi dokumentami prezentowana Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ciechanowiec na lata 2018-2029 uwzględnia wymiar krajowej, regionalnej i lokalnej polityki publicznej.

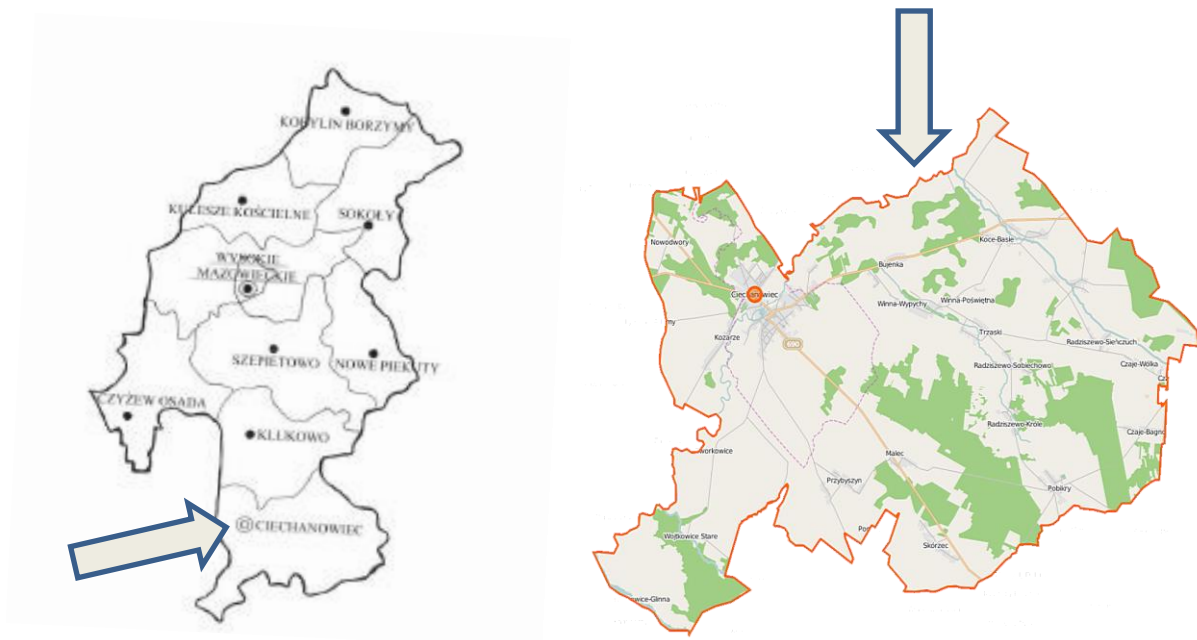
I. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

Gmina Ciechanowiec to gmina miejsko-wiejska leżąca w regionie „zielonych płuc Polski”, na trasie turystycznej do Białowieży, 130 km od stolicy kraju Warszawy, w Obszarze Chronionego Krajobrazu Doliny Bugu i Nurca. Został on utworzony by zachować różnorodność biologiczną siedlisk przyrodniczych występujących w dolinach: Bugu i Nurca oraz na Wysoczyźnie Drohickej. Obszar Chroniony Krajobrazu Doliny Bugu i Nurca obejmuje powierzchnię 2 921 ha i charakteryzuje się krajobrazem o dużym stopniu naturalności, z dobrze zachowanymi, cennymi walorami przyrodniczymi i kulturowymi.

Miejscowość Ciechanowiec znajduje się na północnym krańcu Obszaru nad rzeką Nurzec. To jedno z najciekawszych w regionie miast, posiada obiekty sakralne, zachowany średniowieczny układ architektoniczny rynku, zespół klasztorno-szpitalny i pałacowo-parkowy oraz Muzeum Rolnictwa im. ks. K. Kluka wraz ze Skansenem Mazowiecko-Podlaskim. Wszystko to stanowi o wielkiej wartości pod względem dziedzictwa kulturowego oraz o atrakcyjności turystycznej miejsca.

Miasto i gmina Ciechanowiec jest jedną z dziesięciu jednostek samorządu terytorialnego, wchodzących w skład powiatu wysokomazowieckiego, należącego do województwa podlaskiego.

Rysunek 1 i 2 Gmina Ciechanowiec na tle powiatu oraz mapa Gminy

Źródło: Miejski Portal Internetowy

Miasto Ciechanowiec, z największą liczbą mieszkańców to główna siedziba gminy i władz samorządowych. Odległość do miasta powiatowego, czyli Wysokiego Mazowieckiego wynosi 30 km.

W skład Gminy wchodzi 31 sołectw (Antonin, Bujenka, Ciechanowczyk, Czaje-Bagno, Czaje-Wólka, Dąbczyn, Kobusy, Koce-Basie, Koce-Piskuły, Koce-Schaby, Kosiorki, Kozarze, Kułaki, Łempice, Malec, Nowodwory, Pobikry, Przybyszyn, Radziszewo-Króle, Radziszewo-Sieńczuch, Radziszewo Stare, Skórzec, Trzaski, Tworkowice, Winna-Chroły, Winna-Poświętna, Winna-Wypychy, Wojtkowice-Dady, Wojtkowice-Glinna, Wojtkowice Stare, Zadobrze).

Powierzchnia Gminy wynosi 201,18 km², co stanowi 15,6% powierzchni powiatu wysokomazowieckiego. Charakteryzuje się niższą niż w województwie gęstością zaludnienia, która od 2016 r. utrzymuje się na poziomie 44 osób na 1 km² (w województwie – 59 osób na 1 km²).

Krajobraz naturalny stanowi zasób środowiska przyrodniczego, na który składają się: ukształtowanie terenu, wody powierzchniowe, pokrycie terenu, obiekty ochrony konserwatorskiej. Gmina Ciechanowiec charakteryzuje się zróżnicowanymi walorami krajobrazowymi. Najlepszymi odznaczają się strefy zboczowe doliny Bugu w Wojtkowicach Glinnej oraz doliny Nurca w okolicach wsi Kozarze, Tworkowice, Wojtkowice Dady i Wojtkowice Stare.

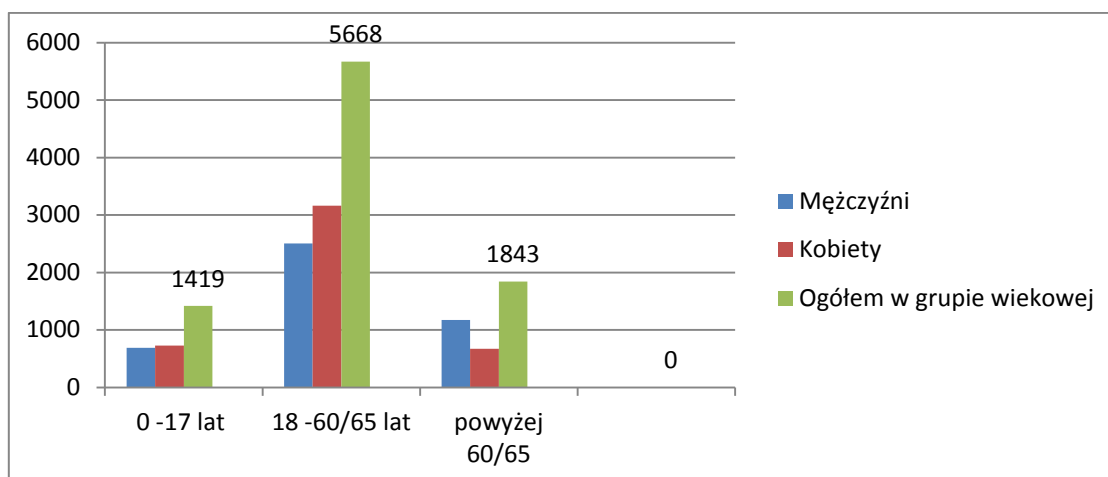
Na terenie gminy przeważają gleby gliniasto-piaszczyste, głównie gliny zwałowe, tworzące wskutek gęstej sieci dolin rzecznych i obecności piasków dolinowych charakterystyczną mozaikę glebową.

Lasy skupione są w większości w małych zespołach i zajmują około 18% ogólnej powierzchni użytków. Są to pozostałości rozciągającej się kiedyś na tym terenie Puszczy Białej, tworzącej wraz z Puszczą Zieloną wielki kompleks Puszczy Kurpiowskiej.

Ze względu na swoje walory przyrodnicze rzeka Nurzec została zaliczona do Krajowej Sieci Ekologicznej ECONET-POLSKA, jako 48 krajowy korytarz ekologiczny.

1. DEMOGRAFIA

Według danych GUS na dzień 31.12.2017 r. zamieszkiwały w gminie osoby 8 833, w tym 4.503 mężczyzn i 4 330 kobiet.

Wykres 1: Ludność Gminy Ciechanowiec wg płci i wieku w 2017 roku

Dane: GUS, Statystyka mieszkańców

Wśród mieszkańców jedynie 1 388 osób, czyli 16% to dzieci i młodzież. Ludność w wieku produkcyjnym stanowi 63% gminy, 5 602 osób. Natomiast 1843 osoby (21%) to osoby w wieku poprodukcyjnym (671 mężczyzn powyżej 65 roku życia i 1172 kobiety powyżej 60 roku życia). W odniesieniu do ogólnopolskiej tendencji, znacznego powiększania się grupy osób w wieku senioralnym, gmina Ciechanowiec w latach 2012-2017 wykazuje podobne tendencje, właśnie w tej nastąpił największy wzrost liczby mieszkańców.

Tabela 1: Struktura mieszkańców Gminy w wybranych latach:

Dane z roku:	Wiek: 0-17 lat	Wiek: 18-60/65 lat	Wiek: powyżej 60/65 lat	Razem
2012	1 598	5 969	1 643	9 210
2014	1 524	5 923	1 645	9 092
2015	1 487	5 879	1 675	9 041
2017	1 388	5 602	1 843	8 833
Tendencje	Spadek	Spadek	Wzrost	Spadek

Dane: USC, Statystyka mieszkańców

Sytuacja demograficzna w gminie w prezentowanym okresie ulegała zmianom: nastąpił ogólny spadek liczby mieszkańców gminy o 377 osób, przy jednoczesnym wzroście liczby osób w wieku starszym o około 200 osób.

Grupa seniorów, której liczba ulega wzrostowi najbardziej dynamicznie, z perspektywy systemu zabezpieczenia społecznego wymaga dostosowania do jej potrzeb odpowiedniej sfery usług społecznych. Wzrost udziału osób starszych w ogóle populacji może przyczynić się do zwiększenia

liczby osób niepełnosprawnych. Starsze grupy wiekowe są bardziej narażone na ryzyko niepełnosprawności – obecnie **prawie 60% niepełnosprawnych jest wśród osób po 55 roku życia**. Proces starzenia się lokalnej społeczności wynika także skądinąd z pozytywnej przesłanki – wydłużania się średniego czasokresu życia.

Mimo znaczących – jak wykazują badania - zmian w trybie życia Polaków, nadal wysoki odsetek osób pali papierosy, znaczna liczba osób zmaga się z nadwagą, co ma również negatywny wpływ na poziom umieralności. Zgodnie z założeniami, przewidywane są w Polsce¹ największe zmiany w natężeniu zgonów wśród mężczyzn w wieku 40-64 lata, wśród kobiet w wieku 50-59 oraz w najmłodszych rocznikach wieku. Prognozowane przeciętne dalsze trwanie życia mężczyzn wzrośnie od poziomu do 77,1 w 2035, zaś kobiet o niewiele ponad 3 lata tj. do 82,9 w 2035r. Różnica między przeciętnym dalszym trwaniem życia kobiet i mężczyzn z obecnych 8,7 lat zmniejszy się do 5,8 lat. Zatem nadal będzie utrzymywać się nadumieralność mężczyzn, jednak jej skala będzie znacznie mniejsza.

„Należy pamiętać o tym, że oprócz opieki medycznej seniorzy potrzebują dla swojego ogólnego dobrostanu posiadać poczucie kontroli nad otaczającą ich rzeczywistością, co można im zapewnić poprzez angażowanie ich w wielorakie działania również na rzecz ich samych, a także na rzecz Gminy jako formy rozwoju społeczności lokalnej.”

Na podstawie danych statystyki ruchu naturalnego ludności, prowadzonego przez Urząd Gminy można zaobserwować na przestrzeni pięciu lat wzrost zawieranych małżeństw oraz nieliczne rozwody, i tak w latach 2012-2016 były to szczegółowo:

w 2012 roku zawarto 76 małżeństw,

w 2014 – 74,

a w 2016 – 95.

Niektóre pary nie pochodziły z gminy Ciechanowiec.

W 2012 roku zarejestrowano -13 rozwodów,

w 2014 – 6,

a w 2016 – 7.

Tabela 2: Ruch naturalny ludności w gminie w latach 2012-2016

Rok	2012	2014	2016
Ilość zgonów	129	97	126
Ilość urodzeń	66	86	61

Przyrost naturalny	-63	-11	-65
Migracje (saldo)	-47	-48	-46

Dane: USC w Ciechanowcu

Gmina odnotowuje od 6 lat ujemny przyrost naturalny i ujemną migrację. Saldo migracji mieszkańców gminy nieznacznie się waha w granicach -46-48. Jednak pomimo to gmina osiąga wysokie wskaźniki w porównaniu do powiatu, gdzie przyrost naturalny wyniósł – 101, zaś migracja – 202².

Analiza gminnych danych demograficznych i ruchu ludności powinna znaleźć swoje odzwierciedlenie w celach strategicznych i działaniach zarówno samorządu lokalnego, sprzyjających polityce prorodzinnej, aktywności senioralnej.

2. SYTUACJA GOSPODARCZA

Jako teren miejsko-wiejski z potencjałem historycznym gmina Ciechanowiec posiada wiele cech - uwarunkowań, które tworzą szanse rozwoju gospodarczego tego obszaru. Malownicze obszary leśne i nieskażone przemysłem środowisko stwarzają znakomite warunki dla rozwoju turystyki i rekreacji.

Na terenie miasta i gminy występują obiekty chronione o znaczących wartościach przyrodniczych, do których należy obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Bugu i Nurca, pomniki przyrody oraz zabytki kultury, między innymi:

- zespół kościoła parafialnego, cerkiew, synagoga, zespół klasztorny, cmentarze, pozostałości Zamku obronnego z fosą, zespół pałacowy, park podworski w Ciechanowcu (gdzie znajduje się Muzeum Rolnictwa ze Skansenem Mazowiecko-Podlaskim) ,
- zespół kościoła parafialnego i cmentarz, pozostałości zespołu dworskiego w Pobikrach,
- zespół kościoła parafialnego, cmentarze i młyny w Winnej Poświętna, młyn wodny w Tworkowicach.

Muzeum Rolnictwa zajmuje obszar 26 ha, posiada dwie filie w Drewnowie (wiatrak z zagrodą młynarza) i Dąbrowie Łazy (wiatrak) oraz osiem działów:

- **Etnograficzny** - najstarszy dział muzeum, posiadający ponad 10000 eksponatów;
- **Historyczno-Artystyczny** - posiadający ponad 4000 eksponatów historycznych i ponad 1000 eksponatów artystycznych;

² Urząd Statystyczny w Białymstoku, Dane lokalne, Vademecum Samorządowca 2017

- **Budownictwa Wiejskiego** - Skansen Mazowiecko-Podlaski, który stworzono w oparciu o projekt prof. dr hab. Ignacego Felicjana Tłoczka, wybitnego znawcy architektury i budownictwa ludowego w Polsce;
- **Techniki Rolniczej** - posiada zbiór ponad 700 maszyn, narzędzi i dokumentów dotyczących szeroko pojętej techniki rolniczej;
- **Historii Uprawy Roślin Gospodarskich** - zajmuje się gromadzeniem, opracowywaniem i upowszechnianiem wiedzy o dziejach uprawy roli i hodowli roślin użytkowych na terenie Polski;
- **Historii Chowu i Hodowli Zwierząt** - zajmuje się gromadzeniem, opracowywaniem naukowym, przechowywaniem i upowszechnianiem wszystkiego, co obrazuje historię rozwoju chowu i hodowli zwierząt. W ramach działu w skansenie hodowane są rodzime rasy zwierząt - owce wrzosówki, owce świniarki i kury zielononóżki kuropatwiane;
- **Tradycji Zielarskich** - do stałych zadań działu zielarskiego należy opieka nad "Ogrodem roślin zdatnych do zażycia lekarskiego" utworzonym według "Dykcjonarza roślinnego" księdza Krzysztofa Kluka;
- **Muzeum Weterynarii** - zostało otwarte w 1982 roku i choć formalnie pozostaje działem Muzeum Rolnictwa, to jednak ze względu na unikalność tematu, kompletność zbiorów, i znaczenie dla krajowego środowiska weterynaryjno-historycznego zostało podniesione do rangi muzeum.

Pod względem atrakcyjności krajoznawczej rozumianej jako stopień nagromadzenia obiektów, ich rodzaju i walorów Ciechanowiec zaliczono do I grupy miejscowości o znaczeniu regionalnym, a Pobikry i Winna Poświętna do III grupy miejscowości o znaczeniu lokalnym. Tereny korzystne dla turystyki i wypoczynku wydzielono na podstawie analizy przestrzennego występowania i nakładania się różnego rodzaju walorów, między innymi: urozmaiconej rzeźby, obecności dostępnych dla wypoczynku wód powierzchniowych, lasów przydatnych dla turystyki, korzystnego klimatu lokalnego.

Okolice wsi Wojtkowice Glinna, Wojtkowice Dady, Wojtkowice Stare, Tworkowice, Kozarze i Ciechanowiec odznaczają się możliwością lokalizacji obiektów kubaturowych przeznaczonych dla turystyki pobytowej, sąsiedztwem kompleksów leśnych z korzystnym mikroklimatem wnętrza oraz sąsiedztwem dostępnych do kąpieli i pływania wód Bugu i Nurca.

Na terenie gminy znajduje się wiele tras wycieczkowych, rowerowych i turystycznych, w tym między innymi trasy:

- Ciechanowiec – Kozarze – Zasków – Tworkowice – Ciechanowiec (14 km)
- Ciechanowiec – Winna – Pobikry – Malec – Ciechanowiec (25 km)
- Ciechanowiec – Zadobrze – Ciechanowiec (14 km)
- Ciechanowiec – Tworkowice – Wojtkowice-Glinna – Ciechanowiec (18 km)
- Ciechanowiec – Tymianki-Adamy – Usza – Ciechanowiec (12 km)
- Ciechanowiec – Głody – Granne
- Ciechanowiec – Perlejewo – Ostrożany – Drohiczyn (37 km)
- Ciechanowiec – Białowieża (94 km)
- Ciechanowiec – Łomża – Nowogród (90 km).
- Nur – Małkinia – Treblinka (40 km)
- Ciechanowiec – Siemiatycze – Mielnik – Grabarka (66 km)
- Szlak Rowerowy Pogranicza Mazowiecko-Podlaskiego.

Pod względem lesistości gmina należy do obszarów dobrze zalesionych (5 133 ha), a odsetek lasów w strukturze użytkowania wynosi około 25,7 % ogólnej powierzchni. W strukturze własności przeważają lasy prywatne stanowiące około 75 % ogólnej powierzchni leśnej. Lasy państwowe należą do Nadleśnictwa Rudka. Występowanie roślinności łąkowej nierozzerwalnie związane jest z dolinami rzecznyymi obniżeniami wytopiskowymi charakteryzującymi się specyficznymi warunkami gruntowo wodnymi. Prace melioracyjne użytków zielonych przeprowadzone w ubiegłych latach spowodowały daleko idące procesy odwodnień i degradacji tych terenów, której efektem było wyginięcie roślinności związanej z dawnymi metodami gospodarki łąkarskiej oraz ograniczenie zasięgu występowania cennych przyrodniczo ekosystemów łąkowych.

Użytki zielone zajmują 3 455 ha, co stanowi 17,17% ogólnej powierzchni gminy. Łąki położone są głównie w dolinie Nurca oraz w dolinach innych cieków wodnych. Krajobraz naturalny stanowi zasób środowiska przyrodniczego, na który składają się: ukształtowanie terenu, wody powierzchniowe, pokrycie terenu, obiekty ochrony konserwatorskiej.

Biorąc pod uwagę te uwarunkowania należy stwierdzić, że gmina Ciechanowiec charakteryzuje się zróżnicowanymi walorami krajobrazowymi. Najlepszymi walorami krajobrazu odznaczają się strefy zboczowe doliny Bugu w Wojtkowicach Glinnej oraz doliny Nurca w okolicach wsi Kozarze, Tworkowice, Wojtkowice Dady i Wojtkowice Stare.

Gmina Ciechanowiec jest typową gminą rolniczą bez rozwiniętego przemysłu, jednostki osadnicze gminy, to wsie typowo rolnicze.

Urząd w Ciechanowcu wykazuje w latach 2012-2016 następującą liczbę gospodarstw rolnych na terenie gminy:

Tabela 3: Gospodarstwa wg powierzchni

Lp.	Zakres powierzchni	Ilość gospodarstw 2012	Ilość gospodarstw 2014	Ilość gospodarstw 2016
1	1,0 – 1,4999	224	222	226
2	1,5 – 1,9999	186	191	199
3	2,0 – 2,9999	347	356	359
4	3,0 – 4,9999	372	379	385
5	5,0 – 6,9999	272	269	253
6	7,0 – 9,9999	250	245	241
7	10,0 – 14,9999	206	198	196
8	15,0 – 19,9999	87	93	94
9	20,0 – 29,9999	68	65	68
10	30,0 – 49,9999	24	24	22
	Razem	2 036	2 042	2 043

Dane: Urząd Miejski w Ciechanowcu

W gminie dominują gospodarstwa małe, do 6-7 ha powierzchni, stanowią ok 75% gospodarstw.

Na terenie gminy Ciechanowiec na koniec 2017 roku wg danych GUS zarejestrowanych było ogółem **691 podmiotów, w tym 26 gospodarki narodowej i 661 sektora prywatnego, a także 37 organizacje i stowarzyszenia**. Liczba podmiotów gospodarczych stawia gminę wysoko w powiecie wysokomazowieckim.

Większość podmiotów gospodarczych działa w następujących sekcjach PKD:

- rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo,
- przetwórstwo przemysłowe,
- budownictwo,
- handel i naprawy,
- hotele i restauracje.

Do najważniejszych przedsiębiorstw należą:

- Zakład Mięсны „Stół Polski”,
- PUPH „Roldrzew” St. Czarnecki,
- PHUP „TOMEX” Sp. jawna J.T. Miliszkievicz (stacja paliw i handel),
- „U Jana” s.c. – usługi budowlane i handel,
- Piekarnia „Kobus”,
- Spółdzielnia Rolniczo – Spożywcza „Jedność”,

- Firma Handlowo – Usługowa „JOD-BUD” Grabarz Bogdan i Jolanta,
- Firma PHU „Beza” Ciszkowski Jan,
- BS Ciechanowiec,
- PKO SA,
- „Szczęsny” Sp. jawna – handel, restauracja , dom weselny i noclegi,
- „ASTORIA” Puchalscy s.c. restauracja,
- „Hotel Nowodwory” restauracja i noclegi,
- „Arkadia” dom weselny i noclegi,
- „Jagoda” dom weselny i noclegi.

Zgodnie z danymi udostępnionymi w Bazie Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego (www.stat.gov.pl) na obszarze Gminy Ciechanowiec zarejestrowanych było:

Tabela 4: Przedsiębiorczość w mieście i gminie

	2012	2015	2017
Podmioty zarejestrowane ogółem:	641	719	691
Sektor publiczny:	31	29	26
Sektor prywatny – ogółem,	606	686	661
w tym:			
osoby fizyczne prowadzące działalność	505	575	544
spółki	14	16	21
Spółdzielnie	3	3	3
stowarzyszenia i organizacje pozarządowe	34	36	37

Dane: Bank danych lokalnych GUS

Na przestrzeni ostatnich lat sektor prywatny wykazuje znacznie większą dynamikę wzrostu działalności. Wzrasta liczba osób fizycznych prowadzących działalność, również liczba podmiotów gospodarczych o charakterze spółek zarejestrowanych w systemie KRS. Wskaźniki dynamiki przyrostu spółek handlowych w ostatnich latach są znacznie wyższe niż średnie statystyczne dla powiatu.

Niski jest wskaźnik przedsiębiorczości mieszkańców w działach klasyfikacji PKD, takich jak:

79 - obsługa ruchu turystycznego,

93 - działalność sportowa, rozrywkowa i rekreacyjna,

85.1 - ochrona zdrowia.

Na terenie gminy działa jedynie 6 turystycznych obiektów noclegowych (powyżej 10 miejsc-dane na 31.12.2016 roku).

Ten fakt może świadczyć o niewykorzystaniu potencjału turystycznego Gminy Ciechanowiec do rozwoju przedsiębiorczości.

Analiza lokalnego rynku pracy została przeprowadzona na podstawie danych o liczbie bezrobotnych i strukturze bezrobocia udostępnianych przez Powiatowy Urząd Pracy w Wysokiem Mazowieckim.

Na terenie działania Powiatowego Urzędu Pracy występuje duże przestrzenne zróżnicowanie poziomu bezrobocia. Z ogólnej liczby – 1 608 zarejestrowanych bezrobotnych na dzień 31.12.2017 r. przez PUP 911 osób (56%) to osoby zamieszkałe na terenach wiejskich, a 697 osób na terenie miast.

Największą liczbę bezrobotnych spośród 10 gmin powiatu wysokomazowieckiego, na koniec grudnia 2017 r. odnotowano w **gminach Wysokie Mazowieckie i Ciechanowiec (obszary miejsko-wiejskie)**. Sytuacja ta ma tendencje do utrzymywania się od roku 2012.

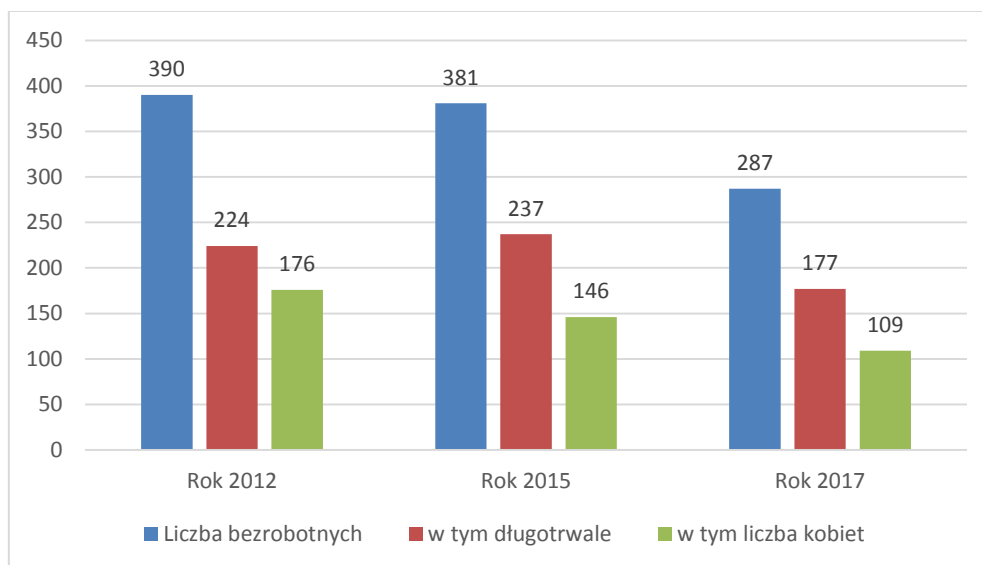
Najniższe bezrobocie spośród gmin powiatu wykazuje systematycznie gmina wiejska Kobylin Borzymy.

Liczba osób bezrobotnych w mieście i gminie Ciechanowiec pomimo, jednego z najwyższych wskaźników w powiecie, w latach 2012– 2017 systematycznie spada, w latach 2012-2017 wynosiła:

2012- 390 osób,

2015- 381 osób,

2017 – 287 osób.

Wykres 2: Struktura bezrobotnych w mieście i gminie Ciechanowiec w lata 2012-2017

Dane: PUP Wysokie Mazowieckie

Jedną z najbardziej niekorzystnych cech bezrobocia jest długi czas pozostawania bez pracy. Na podstawie danych statystycznych można stwierdzić, że na koniec grudnia 2017 roku dla obszaru gminy zarejestrowanych od długiego czasu było 62 % osób. Długotrwałość pozostawania bez pracy to okres 12 miesięcy bez podjęcia zatrudnienia.

Liczba osób uprawnionych do zasiłku w 2017 roku stanowiła jedynie 19 osób, czyli ok. 6 % osób zarejestrowanych jako bezrobotne.

Taka sytuacja niesie ze sobą zagrożenie dla życia społecznego dla osób, które doświadczają ubóstwa. Brak środków do życia wynikające z długotrwałego bezrobocia przyczynia się do pojawienia bezradności wyuczzonej, kiedy to osoby bezrobotne zaczynają zarówno pod względem ich emocji (przestają wierzyć w zmianę sytuacji), wiedzy (zaprzestają poszukiwania informacji dotyczących ofert pracy) i działań (nie uczestniczą w spotkaniach specjalnie dla nich zorganizowanych) nie widzieć sensu w staraniach się o pracę, we własnej aktywizacji na rynku pracy. Występuje też często niechęć do podejmowania szkoleń, udziału w kursach mających na celu przekwalifikowanie zawodowe.

Wśród mieszkańców gminy pozostających bez pracy kobiety stanowią w każdym roku około 38-40 % zarejestrowanych bezrobotnych, co wskazuje na utrzymującą się tendencję wyższego bezrobocia wśród mężczyzn.

Z danych wynika, że wśród osób rejestrujących się do PUP w Wysokim Mazowieckim (informacja o rynku pracy na dzień 31.12.2017 r.) można wskazać dominującą grupę wiekową - 37 % stanowią osoby młode do 30 roku życia. Największy udział młodzieży, względem ogółu bezrobotnych, jest zauważalny na terenach wiejskich gminy. Wśród bezrobotnych liczną kategorią są także osoby po

50 roku życia. Populacja ta stanowiła wg PUP Białystok 25 % ogółu bezrobotnych.

W ramach działań na rzecz osób bezrobotnych w 2017 r. OPS informował osoby bezrobotne korzystające z pomocy społecznej o możliwości udziału w projektach współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej, ale także o rekrutacjach do szkół zaocznych, kursach, szkoleniach dla opiekunów osób zależnych, projektach kierowanych do osób niepełnosprawnych, a w razie potrzeby pomagał przy rekrutacji zainteresowanych szkoleniami.

We współpracy Urzędu Miejskiego w Ciechanowcu oraz OPS w Ciechanowcu z Powiatowym Urzędem Pracy w Wysokim Mazowieckim pozyskiwano oferty pracy, staże absolwenckie.

Tworzenie nowych miejsc pracy na terenie gminy Ciechanowiec jest jednym z ważnych warunków efektywnego rozwoju społeczno- gospodarczego gminy. Położenie, potencjał turystyczny oraz rozwijająca się działalność społeczno-gospodarcza na terenie gminy może stać się wskaźnikiem do minimalizacji stopy bezrobocia.

Podsumowanie i prognozy:

- Liczba gospodarstw rolnych i podmiotów gospodarczych wzrasta, co wskazuje na dobre warunki lokalne i pozytywną politykę samorządu gminnego.
- Wzrasta również liczba podmiotów gospodarczych o charakterze spółek.
- Niski jest wskaźnik przedsiębiorczości mieszkańców w działach klasyfikacji PKD, takich jak: obsługa ruchu turystycznego, działalność sportowa, rozrywkowa i rekreacyjna, ochrona zdrowia. Ten fakt może świadczyć o niewykorzystaniu potencjału turystycznego.
- Na terenie Gminy Ciechanowiec występuje wysoki poziom bezrobocia rejestrowanego – 287 osób, który można określić powoli spadającym na przestrzeni ostatnich lat – 2012-390 osób.
- Należy poszukiwać efektywnych rozwiązań wobec osób z grup ryzyka; bez kwalifikacji, osób młodych do 30 roku życia oraz powyżej 50 lat. Wciąż w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy są bezrobotni długotrwale powyżej 12 miesięcy - ich liczba sukcesywnie wzrasta i stanowiła 62 % wśród ogółu bezrobotnych w gminie w 2017 r.
- Ważne są działania długofalowe, nastawione na tworzenie nowych miejsc pracy, tworzenie przedsiębiorcom warunki sprzyjające rozwojowi ich firm.
- Szansą dla gminy i powiatu może być rozwój turystyki, agroturystyki, ekoturystyki związanych zdrowiem i przyrodolecznictwem itp.

3. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ ORAZ WNIOSKI I PROGNOZY

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie problemów społecznych określamy instytucje znajdujące się na terenie gminy, działające w obszarze polityki społecznej i rozwiązujące dane problemy. Są to zarówno jednostki samorządowe, jak i niepubliczne, na przykład organizacje pozarządowe. W każdym z prezentowanych poniżej obszarów diagnostycznych umieszczono jednocześnie informację o tych właśnie instytucjach. Taki opis stanowi prezentację rzeczywistego stanu zarówno potrzeb, jak i infrastruktury oraz kapitału społecznego.

– EDUKACJA

W gminie Ciechanowiec w roku szkolnym 2016/2017 edukacja odbywała się w 1 Przedszkolu Publicznym w Ciechanowcu oraz 3 oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych, 3 szkołach podstawowych: w Ciechanowcu, Łempicach i Radziszewie Starym, 1 Gimnazjum Publicznym, 1 przedszkolu oraz w Zespole Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych w Ciechanowcu. Dla uczniów dojeżdżających zapewniano opiekę w 3 świetlicach szkolnych oraz w internacie.

W latach 2012-2017 Gmina nie oferowała młodym rodzicom możliwości oddania pod fachową opiekę dzieci w wieku poniżej 3 lat.

Tabela 5: Liczba dzieci objętych edukacją w gminie

Rok szkolny	2011/2012		2013/2014		2016/2017	
	Liczba dzieci	W tym dowożonych	Liczba dzieci	W tym dowożonych	Liczba dzieci	W tym dowożonych
Przedszkole Publiczne w Ciechanowcu	51	0	77	0	89	0
Oddział Przed. SP w Łempicach	11	0	16	0	23	5
Oddział Przed. SP w Radziszewie Starym	10	2	13	0	17	1
Oddział przedszkolny w SP w Ciechanowcu	94	42	82	30	52	16
Razem	166	44	188	30	181	22
Szkoły Podstawowe						
- SP w Ciechanowcu	335	117	316	124	317	108
- SP w Łempicach	33	14	32	12	28	15
-SP w Radziszewie Starym	22	12	20	11	19	9

Klasa O w Przedszkolu	25	0	24	0	16	0
Razem	415	143	392	147	380	132
Gimnazjum	272	118	184	98	155	85
Razem	853	315	764	275	716	239
Tendencja			spadek		spadek	
Zespół Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych	477		529		472	

Dane : Dane własne instytucji z terenu gminy

W kontekście liczby dzieci korzystających z wychowania przedszkolnego w placówkach na terenie gminy, dostrzegalny jest wzrost. W roku szkolnym 2012/2013 roku z wychowania przedszkolnego korzystało 166 dzieci w 4 miejscach, a w roku 2016/2017 liczba ta w 4 placówkach wynosiła 181. Zwiększenie liczby dzieci przebywających w przedszkolu dobrze rokuje na przyszłą edukację, wcześniejsze rozpoczęcie nauki ma wpływ na późniejsze wyniki egzaminacyjne, a także na lepszą socjalizację dzieci.

Tabela 5 wskazuje na systematyczny spadek ilości dzieci w szkołach podstawowych z 415 w roku szkolnym 2012/2013 do 380 w roku 2016/2017.

Gimnazjum również przeżywało znaczne zmniejszenie liczby uczniów ze 272 w roku 2012/2013 do 155 w roku 2016/2017 (zapoczątkowana była likwidacja gimnazjów, jednak nie wpłynęło to na ogólną liczbę dzieci kształcących się w szkołach).

Liczba młodzieży w Zespole Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych jest zmienna, zależna od zainteresowań i liczby osób w danej grupie wiekowej.

Szkoły funkcjonujące na terenie gminy są raczej małe (poza SP w Ciechanowcu). Mała szkoła, jak wskazują w informacjach nauczyciele i pracownicy ma zalety. Pozwala na indywidualizację kształcenia, zapewnia więcej czasu na diagnozę każdego dziecka i wykorzystanie zajęć wychowawczych i rozwojowych.

Obok podstawowych zadań edukacyjnych szkoły wypełniają też funkcje opiekuńcze w świetlicach szkolnych, rozwoju kultury w bibliotekach szkolnych oraz zapewniają aktywność fizyczną i rekreację na placach zabaw i boiskach szkolnych.

W roku szkolnym 2016/2017:

- w Szkole Podstawowej w Ciechanowcu- funkcjonowała świetlica szkolna dla 238 dzieci,

- w Szkole Podstawowej w Łempicach- funkcjonowała świetlica szkolna dla 25 dzieci,
- w Szkole Podstawowej w Radziszewie Starym funkcjonowała świetlica dla 25 osób.

Inna infrastruktura dostępna dla dzieci i rodziców to :

- place zabaw i boiska,
- biblioteki szkolne,
- miejsca do wydawania posiłków,
- internat na 105 miejsc.

W wielu placówkach oprócz realizowanej podstawy programowej, dzieci i młodzież uczestniczyły w zajęciach dodatkowych w ramach kół zainteresowań: przedmiotowych, artystycznych, informatycznych, wyrównawczych,

Ponadto placówki szkolne włączają się w programy:

- edukacji zdrowotnej,
- profilaktyczne, ekologiczne,
- z zakresu bezpieczeństwa,
- kształtowanie nawyków zdrowego żywienia,
- prowadzona jest nauka udzielania pierwszej pomocy w ramach programu „Ratujemy i uczymy ratować”,
- dożywiania w ramach programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”,
- programy rekreacyjno-sportowe (np. Multisport, Umiem pływać).

Oprócz kadry pedagogicznej przedmiotowej szkoły zatrudniają jedynie pedagogów szkolnych oraz logopedę, brakuje natomiast psychologa i nauczycieli do zajęć specjalistycznych.

W celu wsparcia specjalistycznego dla uczniów nauczyciele podnoszą swoje kwalifikacje w ramach studiów podyplomowych i certyfikowanych szkoleń.

Rodzice i opiekunowie dzieci uczęszczających do przedszkola i szkół angażują się w wiele działań. W każdym oddziale funkcjonowała w analizowanym okresie Rada Rodziców.

We wszystkich szkołach po dokonaniu diagnozy i rozeznaniu potrzeb uczniów organizowane są zajęcia mające na celu zwiększenie szans edukacyjnych uczniów zdolnych i mających problemy w nauce, to jest: zajęcia wyrównawcze, rewalidacyjne.

Każda ze szkół posiada dostęp do Internetu oraz umożliwia korzystanie z posiadanego zaplecza.

W ramach realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych prowadzona jest profilaktyka uzależnień oraz promocja zdrowego stylu życia.

Nauczyciele kształtują wśród młodzieży postawy charytatywne i propagują ideę wolontariatu poprzez uczestnictwo w różnych akcjach charytatywnych.

Wnioski i prognozy zmian obszaru edukacji:

- W latach 2012-2016 wystąpił spadek ilości uczniów w szkołach podstawowych i gimnazjum, a wzrost liczby dzieci w kształceniu przedszkolnym.
- Należy zweryfikować w gminie zabezpieczenie opieki nad dziećmi do 3 roku życia.
- Z analizy potrzeb i problemów obszaru edukacji wynika, iż konieczne jest kontynuowanie programów skierowanych na bezpieczeństwo fizyczne i psychiczne uczniów.
- Niezbędny jest też rozwój zajęć pozalekcyjnych w stosunku do potrzeb dzieci dotyczący aktywności fizycznej, gdyż gwarantuje to wyrównywanie ich szans rozwojowych oraz aktywny sposób spędzania czasu wolnego, alternatywny wobec cyfrowych wzorców. Należy zastanowić się na ich dostępnością, rozważając liczbę dzieci dojeżdżających, aby nie wykluczać ich transportowo.
- Konieczna jest pomoc w rozszerzeniu oferty świetlic przy szkołach, które mają zbyt mało miejsc lub ich nie posiadają. Świetlice spełniają bowiem również funkcję rozwojową i budującą kapitał społeczny w społeczności lokalnej.
- Należy wesprzeć szkoły w rozwoju infrastruktury, w tym gabinetów pielęgniarstwa, stomatologa, kawiarenki w ZSOIZ.
- Z obserwacji pedagogicznej i osiągnięć edukacyjnych uczniów widoczny jest wzrost liczby uczniów z niepełnosprawnościami m.in. intelektualnymi, dysfunkcjami oraz coraz większa liczba rodzin potrzebujących wsparcia specjalistycznego (konieczne jest rozszerzenie kwalifikacji nauczycieli w tym zakresie).

- KULTURA W GMINIE

Istotnym czynnikiem warunkującym aktywność w mieście i gminie jest Ciechanowiecki Ośrodek Kultury i Sportu oraz Biblioteka Publiczna w Ciechanowcu.

W ramach statutowej działalności COKiS jest głównym organizatorem miejskich imprez kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych (np.: Festyn „Wianki na Nurcu”, Międzynarodowy Festiwal Folkloru „Podlaskie Spotkania”), wykonuje scenografie i dekoracje w czasie miejskich obchodów świąt narodowych, organizuje mecze ligowe drużyn piłkarskich, regaty kajakowe i amatorskie turnieje

piłki nożnej, tenisa stołowego, szachów, plażowej i halowej piłki siatkowej, konkursy plastyczne i wystawy twórczości.

COKiS współpracuje z Referatem Promocji Urzędu Miejskiego przy promocji miasta i walorów turystycznych gminy - wspólnie podjęte działania zaowocowały wydaniem m.in. „Historii Ciechanowca” oraz uruchomieniem Punktu Informacji Turystycznej.

Ciechanowiecki Ośrodek Kultury i Sportu organizuje również zajęcia sportowe z siatkówki (dla dorosłych), piłki nożnej (4 grupy wiekowe – żaki, trampkarze starsi, juniorzy młodsi, seniorzy), szachów (2 grupy); zajęcia taneczne dla dzieci (2 grupy wiekowe) i dorosłych, w czasie których chętni poznają taniec towarzyski, jazzowy, modern oraz podstawy tańca klasycznego, hip-hopu i funky; zumba, warsztaty muzyczne w zakresie instrumentów dętych drewnianych i blaszanych; zajęcia plastyczne dla dzieci (5 grup) i dorosłych (1 grupa), zajęcia sportowe na „Orliku”.

W COKiS działają:

- Świetlica Socjoterapeutyczna, w której prowadzone są zajęcia świetlicowe (w formie gier i zabaw), edukacyjno-wyrównawcze (prowadzone przez wolontariuszy), profilaktyczno-terapeutyczne (prowadzone przez zapraszanych specjalistów), relaksacyjne i artystyczne,
- Klub Seniora „Chwilowo młodzi”, który nawiązał kontakty z innymi Klubami Seniora z powiatu wysokomazowieckiego, a także organizuje wycieczki, wieczorki i spotkania,
- Orkiestra Dęta, która występuje na wielu uroczystościach miejskich,
- Zespół Tańca Nowoczesnego, w którym młodzież wykonuje różne układy taneczne,
- Społeczna Szkoła Muzyczna I stopnia, w której prowadzone są zajęcia z teorii muzyki i umuzykalnienia oraz nauka gry na fortepianie, gitarze, saksofonie i akordeonie,
- Grupy :
  - 3 drużyny piłkarskie (Żak, Młodzik)
  - 2 grupy sekcji szachowej
  - 2 grupy socjoterapeutyczne – zajęcia z psychologiem
  - 3 grupy rękodzieła artystycznego
  - 3 grupy Tańca Nowoczesnego
  - 2 grupy Tańca Ludowego
  - 6 grup plastycznych
  - Orkiestra Dęta
  - Młodzieżowy Zespół Muzyczny
  - Chór Seniora

- Grupa Morsy Ciechanowiec Team
- Amatorska drużyna siatkówki
- Amatorska drużyna koszykówki
- Sekcja tenisa stołowego
- Amatorska liga piłki nożnej
- Klub Seniora „Chwilowo Młodzi”
- Klub Scrabble

COKiS zarządza Stadionem Miejskim, boiskiem sportowym Orlik oraz tzw. Wyspą, gdzie znajduje się boisko do gry w plażową piłkę siatkową i plaża z kąpieliskiem.

W kalendarzu wydarzeń rocznych znajdują się:

Styczeń

Orszak Trzech Króli

Koncert Noworoczny

Cykl Turniejów Tenisa Stołowego Open dla dorosłych

Ferie z COKiS-em

Luty

Warsztaty dla dzieci

Marzec

Koncert „Co kobietom w duszy gra?”

Kiermasz wielkanocny

Rodzinne warsztaty – wianki i palmy wielkanocne

Warsztaty dla dzieci

Kwiecień

Powiatowy konkurs plastyczny „Przyroda i człowiek”

Turniej szachowy im. Czesława Burdziuka

Gminne Eliminacje Festiwalu Piosenki „Mama, Tata i ja”

Powiatowe Eliminacje Festiwalu Piosenki „Mama, Tata i ja”

Sprzątanie rzeki Nurzec

Maj

Uroczystości Święta Narodowego Trzeciego Maja

Koncert uczniów Szkoły Muzycznej „Gram mojej Mamie”

Piknik Rodzinny

Czerwiec

Festyn „Wianki na Nurcu”

Lipiec

IV Turniej Scrabble o Puchar Burmistrza

Konkurs fotograficzno-plastyczny „Ciechanowiec jaki ujrzałem”

Sierpień

XIII Międzynarodowy Festiwal Folkloru „Podlaskie Spotkania”

Warsztaty muzyczne dla dzieci i młodzieży

Mecze Strona na Stronę, Regaty Kajakowe

Wrzesień

Narodowe czytanie

Europejski Tydzień Zrównoważonego Transportu

Październik

Gminny konkurs plastyczny „Barwy jesieni”

Jubileusz Klubu Seniora

Listopad

Obchody Narodowego Święta Niepodległości w Ciechanowcu

Ognisko Patriotyzmu - śpiewanie pieśni patriotycznych

Otwarcie sezonu morskowego w Ciechanowcu

Grudzień

Konkurs plastyczny „Rodzinne bombki”

Mikołajkowy konkurs Tenisa Stołowego szkoła podstawowa i gimnazjum

Rodzinne warsztaty bożonarodzeniowe

Świąteczny Turniej Tenisa Stołowego

Mini kiermasz świąteczny

Bożonarodzeniowy Koncert Kolęd.

Biblioteka Publiczna jest w Ciechanowcu najstarszą instytucją kulturalną - rozpoczęła swą działalność już 15 stycznia 1949 roku. Zmiana statutu Miejskiej Biblioteki Publicznej w 2009 r. umożliwiła utworzenie filii, skutkiem tego w 2010 roku swoją działalność rozpoczęła Filia w Winnej-Poświętnej, a w następnym roku w Pobikrach.

W roku 2013 Biblioteka wraz z filiami przystąpiła do Programu Rozwoju Bibliotek - to ogólnopolskie przedsięwzięcie, którego celem było wzmocnienie potencjału bibliotek publicznych znajdujących się na wsiach i w małych miastach. Biblioteki uczestniczące w projekcie otrzymały sprzęt komputerowy i wzięły udział w cyklu szkoleń i warsztatów. Program PRB zaplanowany był na 5 lat od 2009 r. do 2013 roku. Swoim zasięgiem objął ponad połowę bibliotek znajdujących się na wsiach i w małych miastach.

Na początku roku 2017 księgozbiór biblioteki wraz z filiami liczył 33 313 woluminów w trakcie bieżącej selekcji ubytkowano 4426 książek nienadających się do użytkowania i nieaktualnych treści, toteż na koniec roku 2017, ilość woluminów zmniejszyła się a obecnie wynosi 29 465. W tym literatura piękna dla dorosłych to 12 688, literatura piękna dla dzieci – 8 348, literatura popularnonaukowa – 8 429 woluminów. Tym samym zyskaliśmy miejsce na nowości wydawnicze.

W bibliotece zarejestrowanych było około 800 czytelników, którzy wypożyczyli ok. 1000 książek. Ogółem odwiedziło bibliotekę ponad 6 tys. czytelników, z tego ok. 2 tys. to czytelnicy którzy odwiedzili czytelnię oraz skorzystali z bezpłatnego dostępu do Internetu. Dużą popularnością cieszyły się czasopisma bieżące, na zewnątrz wypożyczono je około 2 tyś.

Od roku 2017 trwa „Przebudowa i rozbudowa istniejącego budynku kina na bibliotekę publiczną w Ciechanowcu wraz z wyposażeniem filii w Winnej-Poświętnej” w ramach Programu Wieloletniego „Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa” Priorytet 2 „Infrastruktura bibliotek 2016-2020”. Prace wykończeniowe trwały do końca września 2018 roku.

Dzięki projektowi powstała wielofunkcyjna sala widowiskowa i foyer wraz z pomieszczeniami towarzyszącymi. W istniejącej bryle budynku wprowadzone zostały zmiany m.in. w postaci nowego wejścia głównego wraz z holem wejściowym. Budynek kina został też rozbudowany od strony zachodniej i wzbogacony o dwie bryły bezpośrednio z nim połączone. Pierwsza dobudowana część jest przeznaczona na bibliotekę dla dzieci, gabinet dyrektora i komunikację wraz z wyjściem na taras, druga część to biblioteka główna. Elewacje budynku są wykończone cegłą i okładziną elewacyjną, tynkami szlachetnymi oraz licznymi przeszklzeniami, nadającymi im współczesny charakter. Uroczyste otwarcie kompleksu nastąpiło w dniu 14 października 2018 r.

Miejska Biblioteka Publiczna oferuje:

- literaturę piękną w bogatym wyborze dla dzieci, młodzieży i dorosłych,
- księgozbiór popularnonaukowy,
- czasopisma (m.in. prasa lokalna, tygodniki i czasopisma dla dzieci i młodzieży),

- bezpłatny dostęp do Internetu.

Wnioski i tendencje zmian w obszarze kultury:

- Głównym problemem obszaru kultury jest brak aktywności mieszkańców, dlatego też oferta kulturalna powinna być stale wzbogacana, żeby zainteresowała i dotarła do jak najszerszego grona odbiorców. Kluczowym zagadnieniem jest poprawienie dostępności do dóbr kultury oraz aktywizacja społeczności lokalnej.
- Ofertę kulturalną miasta i gminy znacząco wzbogaciłoby: zorganizowanie projekcji filmowych, spektakli teatralnych, występów kabaretów i koncertów znanych artystów, warsztatów ze znanymi osobami/autorytetami dzieci, młodzieży w dziedzinie: sportu, muzyki, filmu, literatury; - zorganizowanie nowych form rozrywki dla mieszkańców (koncerty plenerowe, przeglądy taneczne, filmowe, festiwale, nocne maratony filmowe, kulturalne wieczorki); zorganizowanie przedsięwzięć integrujących mieszkańców (np.: happeningi, akcje społeczne, otwarte warsztaty tematyczne, animacje, rajdy historyczne); zorganizowanie dodatkowych sekcji kulturalnych, skierowanych do różnorodnych grup odbiorców (np. fotograficzna, filmowa, teatralna, kulinarna, florystyczna, rękodzieła ludowego); stworzenie i rozbudowa miejsc przyjaznych rodzinom (place zabaw, boiska, siłownie plenerowe, ścieżki rowerowe);poszerzenie oferty sportowej miasta (stworzenie nowych sekcji sportowych i rozwój istniejących już sekcji).
- Zasadne wydaje się włączanie jak najszerszych środowisk lokalnych do tworzenia krótko- i długoterminowych planów działania w kulturze. Podejmowanie prób zacieśniania współpracy pomiędzy instytucjami kultury i środowiskiem pozarządowym poprzez organizowanie wspólnych wydarzeń lub platform współpracy (np. rad programowych). Warto wzmacniać kompetencje liderów lokalnych i ich organizacji, w zakresie tworzenia projektów, pozyskiwania finansów na ich realizację.
- Ważnym kierunkiem działalności kulturalnej jest integrowanie i aktywizacja lokalnej społeczności, mieszkańcy słabo identyfikują się ze swoimi miejscowościami i niezbyt licznie włączają się w lokalne inicjatywy.
- Należy kontynuować uzupełnianie materialnych zasobów i infrastruktury COKiS w celu profesjonalnego działania i możliwości wzbogacania oferty kulturalnej.
- Rozwiązania systemowego wymaga sposób finansowania zajęć dla dzieci, młodzieży, dorosłych i seniorów. Obecnie większość zajęć prowadzonych przez COKiS jest płatna.

KWESTIA ZDROWIA MIESZKAŃCÓW

W gminie funkcjonują przychodnie lekarskie, apteki, prywatna praktyka położnicza, gabinety stomatologiczne, pracownie techniki stomatologicznej, gabinet ginekologiczny, Zakład Opiekuńczo-Leczniczy, Środowiskowy Dom Samopomocy.

Podstawową opiekę medyczną zapewniają:

1. Przychodnia Lekarska "MEDYK" s.c. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej, która zapewnia:

- Leczenie w ramach podstawowej opieki zdrowotnej,
- Gabinet i poradnia pielęgniarki podstawowej opieki zdrowotnej,
- Opieka nad zdrowym dzieckiem - pielęgniarstwo rodzinne
- Punkt szczepień,
- Gabinet profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej,
- Medycyna szkolna - pielęgniarstwo środowiska nauczania i wychowania,
- Leczenie w domu pacjenta - medycyna rodzinna,
- Gabinet zabiegowy,

2. NZOZ „Nasze zdrowie” w Ciechanowcu

3. Ośrodek medyczny "Przychodnia Na Kozarskiej Stanisław Kuczuk" .

Zakład Opiekuńczo - Leczniczy jest zakładem stacjonarnym, który prowadzi opiekę całodobową, obejmującą świadczenia o charakterze pielęgnacyjnym, opiekuńczym i rehabilitacyjnym z uwzględnieniem kontynuacji leczenia farmakologicznego i dietetycznego dla pacjentów nie wymagających leczenia szpitalnego. Ponadto pacjenci objęci są opieką psychologa, logopedy oraz terapeuty zajęciowego. Celem nadrzędnym Zakładu Opiekuńczo - Leczniczego jest przygotowanie pacjenta i jego rodziny (opiekuna) do samoopieki i pielęgnacji w warunkach domowych.

Infrastrukturę opieki zdrowotnej stanowią: lekarze podstawowej opieki zdrowotnej, lekarze rodzinni, pediatrzy, ginekolodzy, stomatolodzy, pielęgniarki POZ oraz położne środowiskowe. Kadre medyczną w gminie stanowią też inni specjaliści zatrudnieni w szpitalu powiatowym w Wysokim Mazowieckim.

NZOZ i gabinety ambulatoryjne prowadzą profilaktykę dzieci, młodzieży i osób dorosłych w podstawowej opiece zdrowotnej. Do najczęściej stosowanych form profilaktyki zdrowotnej należą:

1. Indywidualne rozmowy z pacjentem przeprowadzane przez personel podczas wizyt w ośrodku zdrowia, dotyczące zachowań prozdrowotnych.
2. Informacje prozdrowotne w postaci ulotek, czasopism, gazetek ściennych na terenie ośrodka.

3. Programy profilaktyczne finansowane przez NFZ Układ krążenia i choroby układu oddechowego .
4. Programy profilaktyczne nie finansowane przez NFZ -profilaktyka chorób zakaźnych i pasożytniczych.
5. Bilanse zdrowia dzieci i młodzieży.
6. Badania dyspanseryjne dzieci i dorosłych.
7. Program profilaktyki chorób układu krążenia realizowany przez lekarzy.
8. Program profilaktyki POCHP.
9. Program profilaktyki gruźlicy realizowany przez pielęgniarki środowiskowe.
10. Szczepienia profilaktyczne dzieci i dorosłych.
11. Organizowane okresowo we współpracy z podmiotami zewnętrznymi badania przesiewowe w kierunku osteoporozy, okulistyczne, urologiczne, diabetologiczne.

Środowiskowy Dom Samopomocy w Ciechanowcu (ŚDS) funkcjonuje od 1 grudnia 2014 roku, jest placówką pobytu dziennego, ośrodkiem obejmującym wsparciem 30 osób z terenu miasta i gminy Ciechanowiec (przewlekłe psychicznie chorych - typ A, upośledzonych umysłowo - typ B, wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych - typ C). Usytuowany jest przy budynku Szkoły Podstawowej.

Zakres i poziom świadczonych form pomocy dostosowany jest do możliwości psychofizycznych uczestnika. W placówce prowadzone są treningi: funkcjonowania społecznego, komunikacji interpersonalnej, kulinarne, rozwiązywania problemów. Uczestnicy ŚDS mają do dyspozycji pracownie: Rękodzieła Artystycznego, Plastyczną, Twórczości Kreatywnej, Kulinarną, Terapii Ruchowej, gdzie nabywają i rozwijają praktyczne umiejętności, pod okiem instruktorów terapii zajęciowej. Poza tym w ciągu dnia wspólnie spożywają posiłek przygotowany w ramach treningu kulinarnego, poprawiają sprawność fizyczną, spędzają czas na wspólnych rozmowach i zajęciach grupowych. Uczestnicy w ramach zajęć mogą korzystać z pomocy psychologa, pedagoga, pracownika socjalnego i asystenta osoby niepełnosprawnej.

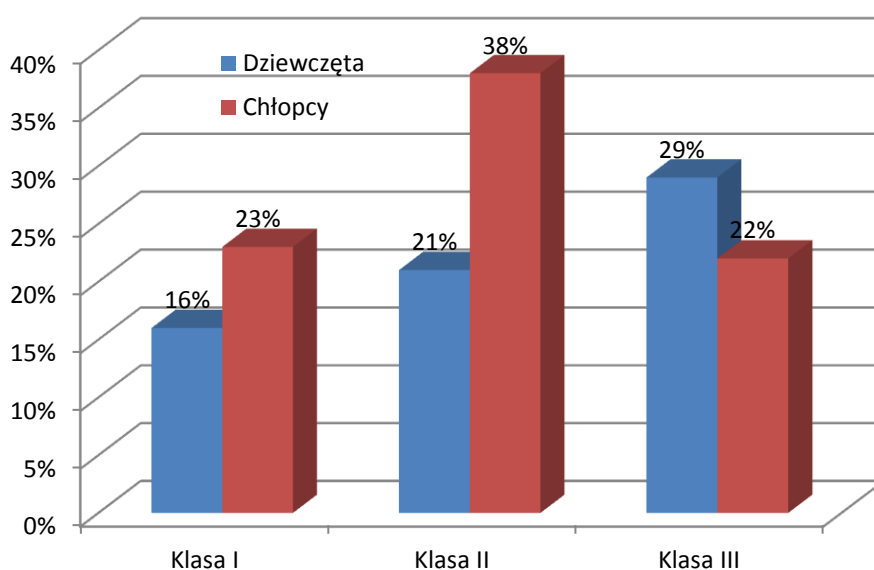
Skierowanie do ŚDS wydawane jest na podstawie decyzji administracyjnej wydanej przez OPS w Ciechanowcu. Decyzję wydaje się na czas niezbędny do realizacji Indywidualnego planu postępowania wspierająco-aktywizującego, ustalonego przez dyrektora ŚDS. Zarówno uczestnik, jak i jego rodzina/opiekun zostają poinformowani o zasadach działalności, funkcjonowania i obowiązującym Regulaminie.

Choroba alkoholowa i inne uzależnienia powodują szkody we wszystkich sferach życia człowieka, mając istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego, jak również na

ogólny stan zdrowia, zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy oraz relacje rodzinne i międzyludzkie.

Z danych ogólnopolskich wynika, że wraz z wiekiem rośnie częstotliwość sięgania po alkohol, jednak w 2016 roku zacieśnia się różnica między pić uczniów klas II i III gimnazjum. Wzrost konsumpcji, dotyczył głównie dziewcząt i chłopców z kl. I, II i III, co jest negatywnym zjawiskiem, ma to jednakże uzasadnienie w ogólnej tendencji zwiększenia konsumpcji alkoholu przez kobiety jak i tendencji wzrostowej wraz z wiekiem.

Wykres 3: Deklaracje młodzieży nt. obecności w ich otoczeniu, osób sięgających po narkotyki

Dane: Raport z Badań na temat :Intencji, zachowań, postaw i przekonań normatywnych młodzieży w kontakcie z alkoholem i narkotykami z roku 2016

Praca z młodzieżą winna uwzględniać następujące strategie profilaktyczne: przekonań normatywnych, osobistych postanowień, wartości, wiedzy o konsekwencjach, z rozszerzeniem o strategie odpierania presji, alternatyw, umiejętność szukania pomocy, radzenia sobie ze stresem. Oddziaływania prewencyjne mają wyposażyć młodzież w umiejętność radzenia sobie w trudnych życiowo sytuacjach, zagrażających życiu, zdrowiu.

Wyniki ogólnoeuropejskiego badania (ESPAD 2016) prowadzonego na 15-latkach w szkołach, pokazują: do picia napojów alkoholowych przyznaje się ponad 87,3% uczniów trzecich klas gimnazjum. Jako wskaźnik częstej konsumpcji traktowane jest picie alkoholu w ciągu ostatniego miesiąca poprzedzającego badanie. Z danych ESPAD wynika, że 62,3% chłopców i 53,1% dziewcząt uczących się w klasach III gimnazjalistów piła w tym czasie alkohol. Choć raz w ciągu 30 dni przed

badaniem upiło się 21,4% 15-latków. Natomiast w ciągu całego życia ani razu nie upiło się 51,4% 15-latków.

Na terenie gminy funkcjonuje Gminna Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, w skład której wchodzi 7 osób (stan na 31.12.2017 r.). Jednym z głównych zadań GKRPA jest realizacja nałożonego przez ustawę o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii. Programy te finansowane są z budżetu gminy ze środków pochodzących z wpłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

Głównymi działaniami na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień były:

- Prowadzenie Punktu Konsultacyjnego ds. Uzależnień, którego zadaniem było m.in. rozpoznawanie problemów zgłaszanych przez klientów, prowadzenie interwencji kryzysowej, motywowanie osób uzależnionych do podjęcia psychoterapii w placówkach do tego przeznaczonych, informowanie o możliwościach leczenia i kierowanie do specjalistycznych placówek leczenia. Udzielano wsparcia osobom uzależnionym po leczeniu odwykowym, prowadzono konsultacje w zakresie wsparcia i pomocy osobom z rodzin z problemem alkoholowym i z występującym zjawiskiem przemocy. Motywowano osoby pijące ryzykownie do zmiany szkodliwych wzorców picia.
- Wśród sygnalizowanych spraw znajdowały się najczęściej: problemy wychowawcze związane z trudnymi zachowaniami przejawianymi przez dzieci i młodzież, problemy emocjonalne, w tym wysoki poziom lęku i nasilenie złości prowadzące do zachowań agresywnych. Występowały również stany depresyjne oraz problemy z komunikacją w środowisku domowym. Podczas spotkań prowadzono psychoedukację w zakresie sposobów komunikacji w rodzinie, rozpoznawania i odreagowywania w sposób akceptowalny społecznie nieprzyjemnych emocji oraz nabywania kompetencji radzenia sobie w środowisku społecznym.
- Programy profilaktyczne i edukacyjno-wychowawcze oraz konkursy, których celem było przekazanie uczniom informacji na temat zagrożeń jakie niesie spożywanie alkoholu, pokazanie sposobów zapobiegania uzależnieniom oraz promowanie wartości życia bez alkoholu oraz szerzenie wiedzy na temat szkodliwości palenia tytoniu oraz stosowania jakichkolwiek środków odurzających i używek.
- Warsztaty profilaktyczne dla uczniów, obejmujące przeciwdziałanie przemocy i agresji rówieśniczej, połączone z technikami mediacji i komunikacją interpersonalną. Zajęcia miały na

celu wzbogacenie wyobraźni ucznia, kształtowanie umiejętności wartościowania, pogłębiania świadomości samego siebie i innych.

- Warsztaty dot. przeciwdziałania agresji.
- W porozumieniu z dyrekcją szkół na terenie gminy odbyły się zajęcia kształtujące umiejętności wychowawcze dla rodziców.

W celu realizacji usług na rzecz osób i rodzin z problemem uzależnienia samorząd gminy współpracował z Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Komendą Powiatową Policji, Posterunkiem Policji, Prokuraturą, Sądem Rejonowym Wydział Rodzinny i Nieletnich, kuratorami sądowymi, Stowarzyszeniem Abstynentów Remedium, parafiami wyznaniowymi.

Tabela 6: Dane dotyczące postępowań prowadzonych przez GKRPA

Liczba:	2012	2014	2016
nowych wniosków, które wpłynęły do GKRPA	16	14	7
przeprowadzonych rozmów motywujących do poddania się leczeniu odwykowemu	12	6	6
realizowanych programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży	6	3	5
realizowanych programów na rzecz osób współuzależnionych i uzależnionych	1	2	1

Dane: Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Ciechanowcu

Wnioski i prognozy zmian obszaru zdrowia:

- Dostępność do podstawowej opieki medycznej na terenie miasta i gminy jest niewystarczająca.
- Wzmocnienia wymaga dostępność do pomocy specjalistycznej.
- Do najważniejszych problemów zdrowotnych mieszkańców gminy należą: wśród dzieci: wady postawy, otyłość, brak wiedzy na temat szczepień ochronnych, wśród dorosłych: cukrzyca, nadciśnienie tętnicze, uszkodzenie układu ruchu, głównie zespół bólowy kręgosłupa, otyłość.
- Przyczyny występowania powyższych chorób tkwią w niskiej aktywności fizycznej dzieci, młodzieży i dorosłych, słabo rozpowszechnionej informacji, edukacji o zdrowym trybie życia

(właściwe odżywianie, dieta, ruch, profilaktyka). W celu minimalizacji chorób należy przewidzieć w obszarze zdrowia szereg działań edukacyjnych, aktywności sportowej i ruchowej mieszkańców gminy.

- Najważniejsze problemy obszaru zdrowia na terenie gminy dotyczą w/w chorób oraz szeroko pojętego starzenia się społeczeństwa. Wzrastający odsetek populacji gminy przekraczającej wiek 60 lat determinuje wzrost problemów dotyczących chorób i potrzeb wieku podeszłego. Stąd też należy zaplanować oddziaływania skierowane do grupy osób starszych, w tym samotnych – opiekuńcze, pomocy w gospodarstwie domowym, specjalistyczne opiekuńcze oraz edukacyjno-rehabilitacyjne a także propagować dalsze uczestnictwo osób w placówkach typu dziennego.
- W grupie młodzieży gimnazjalnej na poziomie ogólnopolskim, nastąpił znaczny wzrost ryzykownych zachowań. Programy kierowane do uczniów powinny być traktowane jako jeden z elementów szerszych oddziaływań środowiskowych. Szczególnie cenne są środowiskowe programy profilaktyki wskazującej i selektywnej, czynnie angażujące wiele grup danej społeczności.
- Konieczne jest prowadzenie działań związanych z terapią i rozwiązywaniem problemów uzależnień, jak również integracją społeczną osób nimi dotkniętych.

OBSZAR BEZPIECZEŃSTWA

Brak bezpieczeństwa wywołuje niepokój i poczucie zagrożenia. Na terenie każdej gminy są miejsca, które wymagają wzmożonej interwencji służb policyjnych. Najpoważniejsze zagrożenia wskazane dla bezpieczeństwa publicznego na terenie gminy to: spożywanie alkoholu w miejscach publicznych i niedozwolonych, przekroczenie prędkości przez kierujących pojazdami, nietrzeźwość kierowców, kradzieże i wykroczenia przeciwko mieniu.

Gminę Ciechanowiec w latach 2012-2017 obsługiwał Posterunek Policji w Ciechanowcu w ramach struktury Komendy Powiatowej Policji w Wysokim Mazowieckim. Było to 2 dzielnicowych, jednoosobowe stanowisko do spraw Kryminalnych i Zespół do spraw Prewencji.

Zgodnie z opracowanym Planem działania priorytetowego realizowano likwidację zagrożeń zlokalizowanych przy ul. Wojska Polskiego w Ciechanowcu w rejonie sklepu spożywczo - przemysłowego polegających na: spożywaniu alkoholu w miejscach objętych zakazem, w miejscowości Przybyszyn - rejon sklepu spożywczo - przemysłowego, polegających na: zniwelowaniu

zjawiska kierowania pojazdami przez osoby nietrzeźwe, spożywaniu alkoholu w miejscach objętych zakazem.

Tabela 7: Przepiępstwa w gminie w latach 2012-2016

Kategoria przestępstwa/ w tym popełnione przez nieletnich	2012	2014	2016
Kradzież/Przywłaszczenie	6	9	8
Kradzież z włamaniem	6	14	10
Kradzież z włamaniem samochodu	1	1	1
Uszkodzenie mienia	4	7	4
Rozbój	3		1
Bójka/Pobicie	-	-	3
Uszkodzenie ciała	-	-	-
Znęcanie się		3	5
Nietrzeźwi kierujący	45	24	30
Przestępstwa narkotykowe		2	6
Oszustwa		10	7
Inne		15	24
łącznie	65	85	99

Dane: PP w Ciechanowcu

Przestępstwa to kradzieże i niszczenie mienia, oszustwa. Czyny popełnione przez osoby nieletnie występują w bardzo niewielkim nasileniu. Wykroczenia to przede wszystkim wykroczenia przeciwko mieniu, zatrzymanie drogowe nietrzeźwych kierowców oraz porządkowe.

Tabela 8: Wykroczenia w gminie w latach 2012-2016

Kategoria wykroczenia	2012	2014	2016
Wykroczenia przeciwko mieniu	13	23	5
Wykroczenia przeciwko osobie	4	-	-
Wykroczenia przeciwko bezpieczeństwu osób	-	-	6
Wykroczenia przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu	162	119	105

Wykroczenia w ruchu drogowym	837	656	547
Inne	-	-	-
Łącznie	1016	798	673

Dane: PP w Ciechanowcu

Tabela 9: Interwencje w gminie

	2012	2014	2016
Interwencje w rodzinach w związku z problemem uzależnienia i przemocy	104	51	72

Dane : PP w Ciechanowcu

Działania policji koncentrują się również na zapobieganiu przestępczości. Pożądane policyjne treści przekazywane są poszczególnym adresatom w ramach realizowanych programów prewencyjnych. Programy edukacyjne kierowane przede wszystkim były do młodzieży szkolnej oraz grona pedagogicznego, a także rodziców.

Posterunek Policji w Ciechanowcu prowadził programy prewencyjne, w których podejmował działania zmierzające do propagowania sposobów ograniczania i zapobiegania przestępczości oraz zjawiskom kryminogennym. Były to:

- „Bezpieczna Droga do Szkoły” – edukowanie młodzieży szkolnej na temat bezpiecznego poruszania się po drogach – program cykliczny,
- „Dzielnicowy Bliżej Nas” – przybliżenie społeczeństwu roli i pracy dzielnicowego,
- „Zimowy Ratownik” – ukierunkowany na niesienie pomocy osobom bezdomnym i nieporadnym życiowo w okresie zimowym – program cykliczny,
- „Bezpieczne ferie” – edukowanie młodzieży szkolnej na temat bezpiecznego spędzania ferii zimowych – program cykliczny,
- „Bezpieczne wakacje” – edukowanie młodzieży szkolnej na temat bezpiecznego spędzania wakacji – program cykliczny.

Katalog programów był modyfikowany z uwzględnieniem działań lokalnych (w zakresie ich liczby i założeń) na bazie monitoringu ich realizacji i zmieniających się potrzeb.

Jedną z form zagrożenia bezpieczeństwa człowieka i rodziny jest przemoc. Przemoc jest zjawiskiem wieloaspektowym. Definicja zawarta w art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r., o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie stanowi, że przemoc w rodzinie to: „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób wymienionych w pkt 1 ustawy, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.³

Uchwałą Rady Miejskiej w Ciechanowcu przyjęto Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Ciechanowiec na lata 2011 – 2020, w ramach którego założono cel główny: Zmniejszenie skali zjawiska przemocy oraz stworzenie jednolitego, profesjonalnego systemu interwencji i wsparcia dla osób zagrożonych bądź uwikłanych w przemoc.

Można zauważyć, że w gminie na przestrzeni lat nastąpił wzrost liczby zastosowanych procedur. Jednak wydaje się, że na jawność liczb wpływa edukacja społeczna, dostępność pomocy i specjalistów, w tym Zespołu Interdyscyplinarnego Gminy Ciechanowiec.

W skład Zespołu wchodzi pracownicy OPS, policji, pedagodzy szkolni, kuratorzy sądowi, przedstawiciele GKRPA, lekarz rodzinny, przedstawiciel organizacji pozarządowej.

Obsługę organizacyjno-techniczną Zespołu Interdyscyplinarnego zapewnia Ośrodek Pomocy Społecznej w Ciechanowcu.

Głównym celem działalności ZI jest zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie poprzez profilaktykę i edukację w tym zakresie; wsparcie osób doznających przemocy poprzez stworzenie efektywnie funkcjonującego systemu chroniącego ofiary przemocy oraz oddziaływanie ukierunkowane na sprawców przemocy w rodzinie.

Tabela nr 10: Formy pomocy udzielonej ofiarom przemocy domowej

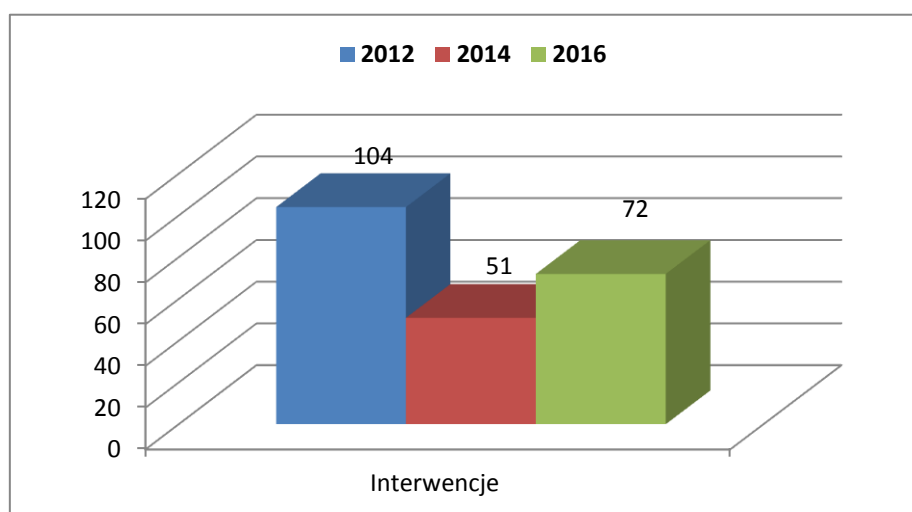
Rodzaj pomocy	2012	2014	2016
Liczba NK, które wpłynęły do Zespołu Interdyscyplinarnego	6	16	16
Liczba posiedzeń ZI	5	5	5
Liczba grup roboczych	20	24	19

--	--	--	--

Dane : OPS, Sprawozdania Zespół Interdyscyplinarny

„Niebieskie Karty” to procedura interwencji wobec przemocy w rodzinie, która składa się z odpowiedniej dokumentacji i sposobu postępowania w przypadku stwierdzenia bądź podejrzenia występowania przemocy. Głównym celem „Niebieskich Kart” jest rozpoznawanie przemocy i usprawnienie pomocy oferowanej przez przedstawicieli różnych służb w środowisku lokalnym, ale też tworzenie warunków do systemowego, interdyscyplinarnego modelu pracy z rodziną.

Wykres 4: Interwencje w rodzinach w związku z problemem uzależnienia i przemocy

Dane: KPP w Wysokim Mazowieckim

Istniejąca na terenie gminy infrastruktura w zakresie przeciwdziałania przemocy stanowi dobrą bazę dla podejmowania intencjonalnych oddziaływań wsparcia. Do głównych zasobów ludzkich należą specjaliści zatrudnieni w instytucjach oraz jednostkach zajmujących się problematyką przemocy.

Dodatkowo w ramach współpracy z PCPR w Wysokim Mazowieckim prowadzony jest program korekcyjno- edukacyjny dla sprawców przemocy. W Punkcie Konsultacyjnym przyjmuje specjalista - terapeuta w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Do udziału w programie sprawcy przemocy mogą zgłosić się dobrowolnie, zostać skierowani przez policję lub postanowieniem Sądu.

Nad bezpieczeństwem mieszkańców miasta i gminy czuwa również Ochotnicza Straż Pożarna, która przeciwdziała zagrożeniom wynikającym z nieszczęśliwych zdarzeń losowych, dzięki posiadanym siłom i środkom niezbędnym do ratowania życia, mienia, środowiska, usuwania i likwidacji zagrożeń typu pożary, wypadki drogowe, powodzie i inne.

Tabela 11: Statystyka wyjazdów OSP w latach 2012-2016

OSP Ciechanowiec	2012	2014	2016
Pożary	24	16	15
Miejscowe zagrożenia	57	39	66
Alarmy fałszywe	0	1	0
Wypadki	14	14	12
Powodzie	0	0	0
Wichury	8	5	19
Inne	35	35	35
Razem	81	56	81

Dane: OSP Ciechanowiec

Na terenie gminy Ciechanowiec działa 9 jednostek OSP, w tym: 2 jednostki w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym: OSP Ciechanowiec, jednostka włączona do KSRG w 1995 r. i OSP Pobikry, jednostka włączona do KSRG w 2007 r.

OSP jest wyposażona w:

- 9 jednostek posiada samochody pożarnicze,
- 7 jednostek posiada pomy pływające,
- 5 jednostek posiada pompy szlamowe,
- 5 jednostek posiada agregaty prądotwórcze,
- 3 jednostki posiadają aparaty powietrzne,
- 3 jednostki posiadają zestaw PSP R1,
- 2 jednostki posiadają agregaty oddymiające,
- 2 jednostki posiadają zestaw „Lukas” do ratownictwa drogowego.

Jeszcze do niedawna straż pożarna realizowała przede wszystkim zadania związane z pożarami, w szczególności takie jak ewakuacja, gaszenie i likwidacja skutków. Obecnie podejmuje akcje ratownicze o charakterze chemiczno – ekologicznym, technicznym i profilaktycznym. Prowadzi także działania o tematyce pożarniczej z konkursami wiedzy pożarniczej dla dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych na terenie miasta i gminy.

W latach 2012-2016 jednostki OSP przeprowadziły wspólnie z COKiS oraz Urzędem Miejskim w Ciechanowcu festyny na terenach wiejskich wraz z profilaktyką z działań p-poż. oraz konkursy o tematyce pożarowej dla dzieci.

OSP bierze udział w zajęciach szkoleniowych o tematyce p-poż w szkołach podstawowych oraz przedszkolu.

Wnioski i prognozy zmian obszaru bezpieczeństwa w gminie:

- W gminie Ciechanowiec na przestrzeni lat 2012-2016 wystąpiły niekorzystne trendy w materii dynamiki przestępczości oraz zmniejsza się liczba zdarzeń pożarniczych, co prawdopodobnie jest wynikiem wzrostu świadomości i edukacji p-poż wśród mieszkańców.
- Niestety nadal poprawy wymaga stan bezpieczeństwa na drogach, a zachowania ryzykowane kierowców są wskazywane jako jedne z dominujących w latach 2012-2016.
- Należy utrzymać sprawność funkcjonowania straży pożarnej - doskonalenie funkcjonowania Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego i usprawnienie organizacji działań ratowniczych poprzez organizację ćwiczeń, monitoring gotowości operacyjnej. Utrzymanie na wysokim poziomie udziału OSP skutkuje efektywnością podejmowanych działań ratowniczo-gaśniczych.
- Konieczna jest kontynuacja doposażenia bazy logistycznej i zasobów sprzętowych, niezbędnych do realizacji zadań, w tym system selektywnego alarmowania, doposażenie wszystkich strażaków OSP, prowadzenie szkoleń z zakresu pierwszej pomocy.
- Wskazane byłoby utrzymanie w kolejnych latach trendu zdarzeń pożarniczych poprzez działania na rzecz poprawy świadomości społecznej w zakresie ochrony przeciwpożarowej. Sprzyjać temu może oznakowanie oraz poprawa sprawności sieci hydrantowej na terenie gminy. Wśród zagrożeń wskazywanych przez OSP pojawia się potrzeba szkolenia rodzin i społeczności z zakresu obowiązków dbania o przewody kominowe oraz przestrzegania warunków przeciwpożarowych.
- Należy utrzymać i rozszerzyć formy wsparcia rodzinie, w tym punkt specjalistyczny, a także dobre funkcjonowanie Zespołu interdyscyplinarnego.
- Kontynuacji wymaga też realizacja programów edukacyjnych skierowanych do dzieci i młodzieży.

WYKLUCZENIE SPOŁECZNE

System pomocy społecznej, jako jeden z elementów zabezpieczenia społecznego polityki społecznej państwa ma za zadanie wspieranie osób i rodzin, które z przyczyn obiektywnych nie są w stanie zaspokoić swoich elementarnych potrzeb życiowych.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami ustawy o pomocy społecznej podstawowe zadania w zakresie problemów i potrzeb społecznych na terenie gminy realizuje Ośrodek Pomocy Społecznej w Ciechanowcu. Na dzień 31.12.2016 r. w OPS w Ciechanowcu zatrudnionych było 12 osób. W związku z realizacją Programu Rodzina 500+ (Ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci) w 2016 r. zatrudniono 2 dodatkowe osoby.

W celu efektywności działań pomocowych Ośrodek Pomocy Społecznej w Ciechanowcu współpracuje na co dzień z : Podlaskim Urzędem Wojewódzkim w Białymstoku, Starostwem Powiatowym w Wysokiem Mazowieckim, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Wysokiem Mazowieckim, Powiatowym Urzędem Pracy w Wysokiem Mazowieckim , Zakładem Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku, Kasą Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w Wysokiem Mazowieckim, Urzędem Miejskim w Ciechanowcu, Radą Miejską w Ciechanowcu, sołtysami gminy Ciechanowiec, Szkołą Podstawową w Ciechanowcu, Szkołą Podstawową w Radziszewie Starym, Szkołą Podstawową w Łempicach, Zespołem Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych w Ciechanowcu, Przedszkolem w Ciechanowcu, Ciechanowieckim Ośrodkiem Kultury i Sportu, Biblioteką Publiczną w Ciechanowcu, Przedsiębiorstwem Robót Komunalnych FARE w Ciechanowcu, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Ciechanowcu, Zespołem Interdyscyplinarnym w Ciechanowcu, Środowiskowym Domem Samopomocy w Ciechanowcu, Domem Pomocy Społecznej w Kozarzach, Warsztatami Terapii Zajęciowej w Ciechanowcu, Kuratorium Oświaty w Białymstoku, Domem Pogrzebowym Skawscy w Czyżewie, Zakładem Pielęgnacyjno – Opiekuńczym w Ciechanowcu, Stowarzyszeniem Trzeźwościowym „Remedium”, Caritasem Diecezji Drohiczyńskiej, sądami, kuratorami, komornikami sądowymi, prokuraturą, policją, służbą zdrowia, ośrodkami pomocy społecznej oraz duchowieństwem z terenu gminy. Współpraca ze Stowarzyszeniem „Rodzina” odbywa się poprzez wydawanie potrzebującym z terenu gminy żywności. Od lat prowadzona jest współpraca ze szkołami z terenu gminy, w których uczą się uczniowie gminy objęci programem dożywiania oraz innymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi.

Wszystkie wymienione osoby i instytucje działają w obszarze szeroko ujętej pomocy społecznej i pracy socjalnej na rzecz osób i rodzin potrzebujących wsparcia.

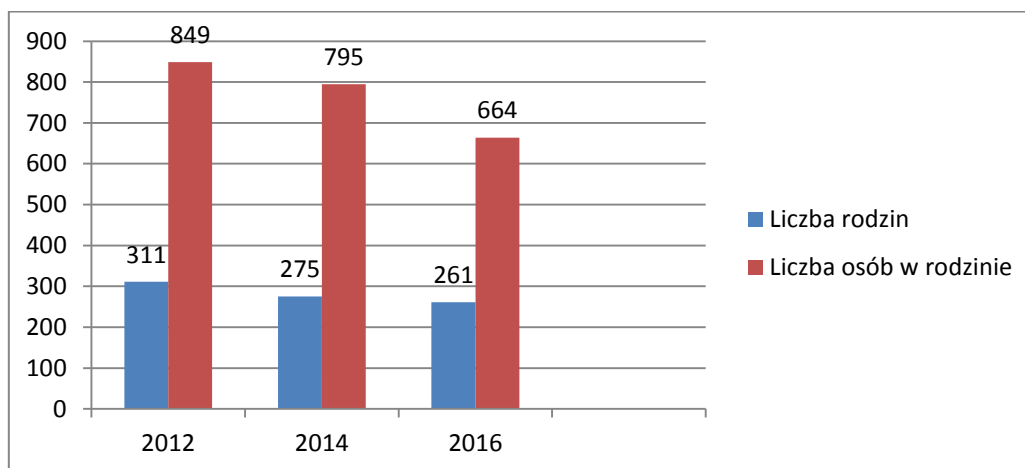
W zależności od złożoności sytuacji rodziny, dzieci, osób starszych zakres współpracy międzyinstytucjonalnej się różni i jest podejmowany w celu zwiększenia efektywności pomocy i wsparcia oraz w celu usamodzielnienia.

Statutowym celem działania Ośrodka jest realizowanie zadań, które powinny umożliwić osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych. Pomoc udzielana jest bezpośrednio dla rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, dotkniętych bezrobociem lub inną z przyczyn

powodujących trudną sytuację. Środki pochodzące na pomoc społeczną to głównie środki pochodzące z budżetu państwa oraz środki własne pochodzące z budżetu gminy.

Z pomocy społecznej najwięcej rodzin korzystało w 2012 roku tj. 311 rodzin– natomiast w 2016 r. liczba ta wyniosła 261 rodzin.

Wykres 5: Rzeczywista liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej

Źródło : Dane OZPS OPS w Ciechanowcu

Pomoc społeczną udziela się osobom i rodzinom, w szczególności z powodów, które określa w art. 7 ustawy o pomocy społecznej. Dane te obrazuje poniższa tabela:

Tabela 12: Powody przyznawania pomocy

Przyczyny udzielania pomocy	ROK 2012		ROK 2014		Rok 2016	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	257	778	232	668	214	543
Potrzeba ochrony macierzyństwa	42	141	30	106	22	114
W tym:						
Wielodzietność	41	124	21	98	21	109
Bezrobocie	147	408	147	395	128	307
Niepełnosprawność	75	149	63	132	70	131
Długotrwała lub ciężka choroba	68	171	54	123	57	116

Bezradność w sprawach opiekuńczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	43	129	24	111	31	131
W tym:						
Rodziny niepełne	2	5	3	13	10	22
Rodziny wielodzietne	41	124	21	98	21	109
Przemoc w rodzinie	0	0	0	0	0	0
Alkoholizm	4	4	3	3	3	5
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	4	5	2	3	2	2
Zdarzenie losowe	4	14	3	5	0	0

Źródło : Dane OZPS OPS w Ciechanowcu

Najczęstszym powodem ubiegania się o pomoc w gminie Ciechanowiec na przestrzeni lat jest **ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, a następnie długotrwała lub ciężka choroba.**

Odpowiadając na potrzeby społeczne miasta i gminy Ciechanowiec na rzecz osób niepełnosprawnych funkcjonuje Środowiskowy Dom Samopomocy, Dom Pomocy Społecznej i Warsztaty Terapii Zajęciowej. W/w placówki zabezpieczają potrzeby grup społecznych.

Wychodząc naprzeciw prognozowanym trudnościom rodzin od 2014 r. został zatrudniony w OPS asystent rodziny, który obecnie współpracuje z 11 rodzinami mającymi trudności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz monitoruje funkcjonowanie 4 rodzin po zakończeniu pracy z rodzinami. W 2016 r. w okresie od stycznia do czerwca asystenturą objętych było 12 rodzin.

Jednym z rodzajów pomocy świadczonej przez pracowników socjalnych jest praca socjalna. Jest to podstawowa działalność zawodowa, mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. Odgrywa ważną rolę w aktywizacji świadczeniobiorców, udzielaniu pomocy i kształtowaniu odpowiednich postaw społecznych.

Rodziny korzystające z pomocy społecznej są najczęściej wieloproblemowe (jednocześnie w rodzinie występuje np. ubóstwo, bezrobocie, niewydolność opiekuńczo-wychowawcza,

niepełnosprawność) w związku z tym jest większe zapotrzebowanie na wzmożoną pracę socjalną oraz wspieranie rodziny.

Od dnia 1 kwietnia 2016 r. Ośrodek Pomocy Społecznej w Ciechanowcu realizuje Program Rodzina 500+ (Ustawa o pomocy państwa w wychowaniu dzieci). W ramach tego Programu do tut. Ośrodka w roku 2016 wpłynęło 596 wniosków o ustalenie prawa do świadczenia wychowawczego, w tym drogą elektroniczną wpłynęło 29 wniosków, natomiast w ośrodku złożono 567 wniosków. Ogółem w roku 2016 zostało wypłaconych świadczeń wychowawczych na 932 dzieci z 550 rodzin.

W porównaniu do lat ubiegłych wydatki na świadczenia pomocy społecznej kształtują się na jednakowym poziomie. Wzrost wydatków w stosunku do lat ubiegłych nastąpił na zasiłki stałe oraz usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze.

Wypłata świadczeń rodzinnych i świadczeń alimentacyjnych oraz koszty ich obsługi, a także składki na ubezpieczenie społeczne za osoby pobierające świadczenie pielęgnacyjne należą do zadań zleconych gminie i są finansowane z dotacji. W 2016 roku wydatkowano na ten cel 2.501.675 zł. z tego z dotacji Wojewody wydatkowano kwotę 2.501.675 zł. i objęto nimi rodzin, w tym:

1. zasiłki rodzinne i dodatki do nich – 1.378.948 zł.
2. zasiłki pielęgnacyjne – 330.786 zł.
3. świadczenia pielęgnacyjne – 313.300 zł.
4. jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka – 52.000 zł.
5. fundusz alimentacyjny – 161.960 zł.
6. specjalny zasiłek opiekuńczy – 0 zł.
7. zasiłki dla opiekuna – 21.320 zł.
8. świadczenia rodzicielskie – 122.171 zł.
9. składki na ubezpieczenie społeczne za osoby pobierające świadczenie pielęgnacyjne 46.150 zł.
10. koszty obsługi świadczeń, a więc wynagrodzenia i pochodne od nich, zakupy materiałów i usług niezbędnych do realizacji przypisanych ustawą zadań sfinansowano kwotą 75.040,50 zł. w tym z dotacji Wojewody wydatkowano kwotę 75.040,50 zł.

Z zakresu świadczeń rodzinnych wypłacono jednorazowe zapomogi z tytułu urodzenia dziecka to jest w: 2012 roku 61 osobom, 2014 roku 62 osobom, 2016 roku 52 osobom.

Z danych statystycznych dot. osób korzystających z pomocy społecznej wynika, iż spada liczba osób korzystających z niektórych rodzajów świadczeń pomocy społecznej (świadczenia pieniężne, niepieniężne, praca socjalna, dożywianie dzieci w szkołach, przedszkolach oraz przyznawanie zasiłków na żywność dla dzieci do 7 roku życia).

Zwiększyła się natomiast liczba osób korzystających z usług opiekuńczych, wzrosły wydatki na zasiłki stałe, koszty pobytu mieszkańców gminy w domach pomocy społecznej.

Gmina nie posiada własnej infrastruktury pomocowej w postaci noclegowni, mieszkań chronionych, funkcjonuje jedynie Dom Pomocy Społecznej w Kozarzach dla osób dorosłych niepełnoprawnych intelektualnie. Brak tego typu placówek dla osób z innymi schorzeniami powoduje, iż mieszkańcy wymagający tego typu wsparcia instytucjonalnego umieszczani są w domach pomocy społecznej na terenie innych powiatów. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej gmina ponosi praktycznie pełne koszty pobytu swoich mieszkańców, gdyż świadczenia osób umieszczanych są zazwyczaj niskie.

W zależności od złożoności sytuacji rodziny, dzieci, osób starszych zakres współpracy międzyinstytucjonalnej się różni i jest podejmowany w celu zwiększenia efektywności pomocy i wsparcia oraz w celu usamodzielnienia.

Ośrodek Pomocy Społecznej w ramach swojej działalności dokonuje diagnozy w zakresie zapotrzebowania na świadczenia pomocy społecznej dla mieszkańców miasta i gminy. Planując działania na kolejny rok Ośrodek uwzględnia w planach finansowych potrzeby w zakresie niezbędnych środków na swoje funkcjonowanie i zabezpieczenie możliwości świadczenia pomocy osobom i rodzinom najbardziej tego potrzebującym. Środki na powyższe muszą być zabezpieczone w planie finansowym gminy.

Analiza danych pozwala stwierdzić, iż najczęściej udzielaną formą pomocy są świadczenia finansowe pomocy społecznej - zasiłki okresowe i celowe. Drugą w kolejności były na przestrzeni lat świadczenie niepieniężne: dożywianie.

Zauważalny jest wzrost pobieranych jednorazowych zapomóg z tytułu urodzenia dziecka i specjalnych zasiłków opiekuńczych - OZPS w Gminie Ciechanowiec za rok 2016).

Ponadto obowiązujący system pomocy społecznej oraz ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która weszła w życie w dnia 01.01.2012 r. nałożyły na gminy obowiązek zabezpieczenia podstawowych potrzeb rodzin i dzieci oraz zadania specjalistyczne takie jak poradnictwo rodzinne, zapewnienie opieki i wychowania dzieci poza rodziną oraz finansowanie pieczy zastępczej. Pomoc świadczona rodzinom przez OPS pozwala w większości przypadków na utrzymanie dzieci w środowiskach domowych, jedynie w kilku dzieci zostają w skrajnie trudnych sytuacjach, kiedy ich życie jest zagrożone przekazane do interwencyjnego wsparcia w instytucjach rodzinnej pieczy zastępczej.

Tabela 13: Dane dotyczące pieczy zastępczej i adopcji

	2012 rok	2014 rok	2016 rok
Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej	10	8	7

Liczba rodzin zastępczych w powiecie, które objęły opieką dzieci z terenu gminy	6	5	4
Liczba dzieci zgłoszonych do adopcji	2	-	-
Prowadzone programy edukacyjne, prewencyjne dla rodzin zastępczych:	<p>1. Powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2010-2020</p> <p>2. Program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc</p>	<p>1. Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2013-2015</p> <p>2. Powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2010-2020</p> <p>3. Program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc</p> <p>4. Program działań profilaktycznych mających na celu udzielanie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci zagrożonych przemocą w rodzinie w Powiecie Wysokomazowieckim na lata 2013-2020</p>	<p>1. Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2016-2018</p> <p>2. Powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2010-2020</p> <p>3. Program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc</p> <p>4. Program działań profilaktycznych mających na celu udzielanie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci zagrożonych przemocą w rodzinie w Powiecie Wysokomazowieckim na lata 2013-2020</p>

Źródło: Dane Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wysokiem Mazowieckiem

Wnioski i prognoza zmian obszaru pomocy społecznej:

- Pomoc społeczna w gminie Ciechanowiec była podczas ostatnich pięciu lat, 2012-2016 adresowana w pierwszej kolejności do osób i rodzin z powodu ubóstwa, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby oraz ubóstwa. Liczba ta nadal jest wysoka. Największy wpływ na obniżenie się liczby osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej ma wprowadzenie od dnia 1 kwietnia 2016 roku Programu Rodzina 500+.

Realizacja tego programu znacznie polepszyła sytuację materialną rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej.

- Stale utrzymuje się stosunkowo wysokie bezrobocie, co powoduje, że duża grupa mieszkańców potrzebuje pomocy i wsparcia instytucjonalnego. W związku z tym, nadal są ponoszone znaczne nakłady na świadczenia z pomocy społecznej. Potrzeba tworzenia nowych miejsc pracy na terenie gminy Ciechanowiec jest jednym z najważniejszych warunków efektywnego rozwoju społeczno- gospodarczego gminy.
- Problem braku tanich mieszkań komunalnych narasta i wymaga konkretnych działań zaradczych ze strony władz gminy. Brak działań w tym zakresie będzie skutkował dalszą migracją ludzi młodych do innych miast. Także brak mieszkań socjalnych staje się problemem, któremu trzeba jak najszybciej zaradzić.
- Istotnym problemem dla mieszkańców są bariery architektoniczne w budynkach użyteczności publicznej. Obserwuje się pozytywne zmiany, wiele instytucji jest dostępnych dla osób niepełnosprawnych.
- Rodziny korzystające z pomocy społecznej są najczęściej wieloproblemowe. W związku z tym, jest większe zapotrzebowanie na wzmoczoną pracę socjalną oraz wsparcie rodziny, dodatkowe specjalistyczne doradztwo - psychologów, asystentów rodzinnych.
- W najbliższych latach będą narastały problemy z osobami w podeszłym wieku, długotrwale chorymi i niepełnosprawnymi, polegające na zapewnieniu im usług podtrzymujących samodzielne funkcjonowanie społeczne, a także częściową lub całodobową opiekę. Szacuje się, że liczba osób potrzebujących wsparcia będzie wzrastać. Rozwój usług opiekuńczych świadczonych przez OPS w Ciechanowcu wpisuje się w potrzeby wynikające z rosnącej liczby mieszkańców w podeszłym wieku i niepełnosprawnych. Stąd konieczność świadczenia tej formy pomocy wśród coraz szerszej grupy osób oraz propagowanie uczestnictwa w zajęciach placówek typu dziennego.
- Niezbędne jest rozszerzenie działań służących utrzymaniu zdrowia i aktywności fizycznej, społecznej seniorów, co zapewni zmniejszenie liczby osób korzystających z pomocy.
- Najważniejsze potrzeby obszaru rodziny i opieki nad dziećmi w mieście i gminie Ciechanowiec na najbliższe lata – współpraca z asystentem rodziny, poszukiwanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej i zawodowej, pomoc osobom opuszczającym rodziny zastępcze w uzyskaniu lokali mieszkaniowych.

- ORGANIZACJE POZARZĄDOWE, WSPÓŁPRACA KRAJOWA I PONADNARODOWA

Działające na terenie gminy Ciechanowiec formalne stowarzyszenia i fundacje oraz grupy nieformalne wspomagają rozwiązywanie lokalnych problemów społecznych. Organizacje współpracują na stałe z samorządem gminy w celu: poprawy jakości życia, poprzez pełniejsze zaspokajanie potrzeb mieszkańców gminy oraz integracji podmiotów realizujących zadania publiczne.

Według posiadanych przez Referat Promocji Urzędu Miejskiego w Ciechanowcu danych, na terenie Gminy Ciechanowiec zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze Sądowym jest 37 organizacji, w tym stowarzyszeń:

1. Mazowiecko-Podlaski Klub Karate,
2. Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Natura”,
3. Stowarzyszenie Rodzina w Ciechanowcu,
4. Stowarzyszenie Tutor,
5. Uczniowski Klub Sportowy „Stół Polski”,
6. Cech Rzemieślników i Przedsiębiorców,
7. Ciechanowieckie Stowarzyszenie Trzeźwościowe „REMEDIUM”,
8. Forum Rozwoju Gospodarczego,
9. Fundacja Inicjatyw Społeczno-Gospodarczych Macto,
10. Fundacja Rozwoju Edukacji Cogito,
11. Fundacja Rozwoju Wsi i Rolnictwa Agriculture,
12. Klub Sportowy UNIA Ciechanowiec ,
13. Lokalna Grupa Działania Brama na Podlasie,
14. Łomżyńsko-Drohickie Bractwo Kurkowe Towarzystwo Strzeleckie w Ciechanowcu,
15. Niezależny Samorządny Związek Zawodowy Pracowników Domu Pomocy Społecznej w Kozarzach,
16. Ochotnicza Straż Pożarna w Bujence,
17. Ochotnicza Straż Pożarna w Ciechanowcu,
18. Ochotnicza Straż Pożarna w Kocach-Basiach,
19. Ochotnicza Straż Pożarna w Kozarzach,
20. Ochotnicza Straż Pożarna w Pobikrach,
21. Ochotnicza Straż Pożarna w Radziszewie-Królach,
22. Ochotnicza Straż Pożarna w Skórcu,
23. Ochotnicza Straż Pożarna w Tworkowicach,
24. Ochotnicza Straż Pożarna w Wojtkowicach Starych,

25. Ognisko Towarzystwa Krzewienia Kultury Fizycznej „Tramp”,
26. Podlaska Fundacja Empatia,
27. Polska Federacja Instytut Budokai Karate,
28. Rodzinny Ogród Działkowy „Pod Gruszą”,
29. Stowarzyszenie „Dar Serca”
30. Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju wsi Pobikry,
31. Stowarzyszenie Platon,
32. Stowarzyszenie „Razem”,
33. Stowarzyszenie „Uniwersytet Trzeciego Wieku”,
34. Stowarzyszenie Winnica,
35. Stowarzyszenie Zameczek,
36. Towarzystwo Miłośników Ciechanowca,
37. Towarzystwo Naukowe Societas Scientiarum Klukoviana et Jablonovianae .

Zgodnie z art. 16 ust. 4. ustawy Prawo o stowarzyszeniach z dnia 7 kwietnia 1989 r. (tj. z dnia 20 stycznia 2017 r. Dz.U. z 2017 r. poz. 210) oraz art. 9 ust. 2 Ustawy o fundacjach z dnia 6 kwietnia 1984 r. (tj. z dnia 18 grudnia 2015 r. Dz.U. z 2016 r. poz. 40) o wpisaniu fundacji czy stowarzyszenia do Krajowego Rejestru Sądowego sąd zawiadamia właściwy organ nadzorujący. W przypadku organizacji, w tym stowarzyszeń, mających siedzibę w gminie Ciechanowiec, właściwym organem je nadzorującym jest Starostwo Powiatowe w Wysokim Mazowieckiem. Zarówno organizacje, jak i starostwo nie są zobowiązani informować Burmistrza Ciechanowca o fakcie zarejestrowania bądź wyrejestrowania z Krajowego Rejestru Sądowego. W związku z tym, właściwą liczbę zarejestrowanych organizacji, w tym stowarzyszeń w KRS mających swoją siedzibę na terenie gminy Ciechanowiec oraz na terenie powiatu wysokomazowieckiego może udostępnić Starosta Powiatu Wysokomazowieckiego.

Posiadana przez Referat Promocji Urzędu Miejskiego baza danych dostępna jest na Miejskim Portalu Internetowym www.ciechanowiec.pl w zakładce NGO/Baza organizacji.

Obszar współpracy gminy Ciechanowiec z organizacjami obejmuje sferę zadań publicznych, o których mowa w art.4 ust. 1 ustawy o pożytku publicznym i wolontariacie.

Zadania priorytetowe były wskazywane w ramach Strategii Współpracy z NGO na lata 2012-2017 oraz Gminnego Programu Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi na 2018 rok.

Celem głównym programu jest wzrost udziału mieszkańców Ciechanowca w rozwoju ich społeczności lokalnej oraz budowanie partnerstwa i efektywnej współpracy między samorządem i organizacjami w celu lepszego zaspokajania potrzeb społecznych i podnoszenia poziomu życia mieszkańców Ciechanowca.

Cele szczegółowe:

- 1) zwiększanie udziału mieszkańców gminy w rozwiązywaniu lokalnych problemów,
- 2) wspieranie wzrostu aktywności organizacji,
- 3) zwiększanie udziału lokalnych organizacji w realizacji zadań publicznych,
- 4) zwiększanie świadomości społecznej, co do roli i udziału podmiotów programu w rozwiązywaniu problemów lokalnych m.in. poprzez promocję działalności lokalnych organizacji,
- 5) rozwój wolontariatu,
- 6) wzmacnianie merytoryczne i instytucjonalne organizacji,
- 7) podniesienie jakości współpracy pomiędzy samorządem a lokalnymi organizacjami,
- 8) budowanie poczucia przynależności i identyfikacji Ciechanowiecczan z Ciechanowcem oraz jego dziedzictwem;
- 9) wzmacnianie różnorodności oferty kulturalnej i sportowej w Ciechanowcu,
- 10) promocja i edukacja zdrowego środowiska i świadomych ekologicznie mieszkańców,
- 11) nawiązanie współpracy pomiędzy sektorem pozarządowym i gospodarczym,
- 12) promocję gminy,
- 13) realizację zapisów Wieloletniego Programu Współpracy w latach 2015-2019 Gminy Ciechanowiec z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust.3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- 14) realizację zapisów Strategii Rozwoju Gminy,
- 15) realizację zapisów programów i strategii, w tym: Programu opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na terenie miasta i gminy Ciechanowiec, Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Większość zadań zleczanych była w trybie konkursowym, ale poza trybem konkursowym każde przedsięwzięcie skierowane na rozwiązywanie konkretnego problemu społecznego lub integrację

mieszkańców mogło zostać współfinansowane przez tryb pozakonkursowy. Gmina jest otwarta na inicjatywy społeczne.

Gmina aktywnie ustanawia i rozwija kontakty partnerskie zarówno na szczeblu lokalnym jak i międzynarodowym. Zawarto trzy porozumień z gminami zagranicznymi: Rosbach w Niemczech, Dotnuvsk na Litwie oraz **Saint-Germain-les-Corbeil we Francji**.

Umowa o współpracy pomiędzy Ciechanowcem a Rosbach, obejmująca między innymi współpracę w zakresie:

- kultury i sztuki,
- opieki nad dziećmi i młodzieżą,
- sportu i stowarzyszeń,
- opieki społecznej, leczenia i opieki medycznej,
- gospodarki rolnictwa i ogrodnictwa,
- rzemiosła, handlu i zarządzania,
- kształtowania i ochrony środowiska,
- urbanistyki, renowacji starych części miasta i ochrony zabytków.

Umowa o Współpracy Partnerskiej sformalizowała trzyletnią współpracę między dotnuvskim i ciechanowieckim gimnazjum, jak również nawiązała m.in. do zacieśniania i rozwijania przyjacielskich stosunków oraz do współpracy w wielu dziedzinach takich jak: infrastruktura, oświata, kultura, turystyka oraz wymiana kontaktów i doświadczeń w pracy samorządowej.

Nawiązana współpraca umożliwia poznanie polskich i litewskich tradycji narodowych, wymianę grup artystycznych i folklorystycznych, przedstawień teatralnych, organizację wspólnych imprez sportowych oraz współpracę między szkołami w drodze wymiany młodzieży i nauczycieli.

Dzięki Rosbach v.d. Höhe zostały nawiązane kontakty pomiędzy Ciechanowcem i Saint-Germain-lès-Corbeil. Uroczyste obchody 20-lecia porozumień o partnerstwie, które rozpoczęły się we Francji, stały się okazją do potwierdzenia trójstronnej współpracy i podpisania umowy partnerskiej pomiędzy Ciechanowcem i Saint-Germain-lès-Corbeil.

Gmina Ciechanowiec docenia również korzyści wynikające z kontaktów partnerskich z bliskimi sąsiadami, jest zrzeszona w Stowarzyszeniu Lokalna Grupa Działania „Brama na Podlasie”. Stowarzyszenie realizowało Strategię na lata 2014-2020. Partnerstwo lokalne działa na rzecz szeroko rozumianego rozwoju samorządów i lokalnych liderów z terenu powiatu wysokomazowieckiego i

bielskiego. Współpraca dotyczy 10 gmin: miasta Brańsk, Brańsk, Ciechanowiec, Czyżew, Klukowo, Kulesze Kościelne, Nowe Piekuty, Szepietowo, Rudka, Wysokie Mazowieckie.

Kontakty lokalne pozwalają na podjęcie efektywniejszych działań budowania kapitału społecznego, aktywizacji środowisk lokalnych, tworzenia nowych miejsc pracy i dochodu, zachowania i wykorzystania dziedzictwa kulturowego oraz zasobów przyrodniczych.

II. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

Strategia pozwala zaplanować rozwój społeczny, przygotować działania zgodnie z wcześniej wypracowaną wizją. Przygotowane wnioski, prognozy i potrzeby, zgłoszone przez instytucje podczas przekazywania danych do OPS poddano analizie podczas prac nad strategią. W ten sposób opracowano cztery najważniejsze obszary problemowe, które powinny stać się przedmiotem działań samorządu oraz całej społeczności GMINY CIECHANOWIEC na lata 2018-2029.

I OBSZAR

został oparty o potrzeby działań na rzecz wyrównywania szans rodzin
w edukacji, kulturze i zdrowiu

II OBSZAR

związany jest z grupami najslabszymi w gminie (osobami i rodzinami ubogimi, bezrobotnymi,
długotrwale chorymi, czy niepełnosprawnymi)

III OBSZAR

zdefiniowany został jako troska o rosnące potrzeby grupy seniorów, poprawę jakości i poziomu życia

IV OBSZAR

ma sprzyjać budowaniu systemu integracji i kapitału społecznego
Głównym wyzwaniem Programu Aktywności Lokalnej dla Gminy Ciechanowiec jest aktywizacja
społeczności lokalnych do podejmowania działań sprzyjających rewitalizacji społecznej i
kształtowaniu kapitału społecznego oraz odbudowywanie i wzmacnianie więzi społecznych.

1. WIZJA, CELE STRATEGICZNE I KIERUNKI NIEZBĘDNYCH DZIAŁAŃ

Wizja rozwoju jest określeniem takiego obrazu gminy, jaki chcieliby osiągnąć jej mieszkańcy do roku 2029. W trakcie prac nad strategią została zdefiniowana jako pozytywne wyobrażenie przyszłości.

WIZJA

WYSOKI POZIOM ŻYCIA I WSZECHSTRONNY ROZWÓJ MIESZKAŃCÓW GMINY CIECHANOWIEC

Celem Strategii jest podjęcie systemowych rozwiązań problemów społecznych, występujących w gminie i destabilizujących życie mieszkańców. Wytyczone cele zrealizowane zostaną przy wykorzystaniu istniejących instytucji, organizacji i innych podmiotów działających w sferze społecznej. Zintegrowanie lokalnego środowiska zagwarantuje pomoc i wsparcie osobom znajdującym się w trudnej sytuacji socjalno-bytowej oraz umożliwi ludziom życie w poczuciu poszanowania godności każdej osoby, eliminowanie dysfunkcji oraz równy dostęp do zasobów podstawowych usług.

Z zebranych oczekiwań, co do działań w obszarach rozwiązywania problemów społecznych, sformułowano cele strategii.

CEL I : ROZWÓJ KOMPLEMENTARNEGO SYSTEMU EDUKACJI, KULTURY, ZDROWIA I BEZPIECZEŃSTWA

CEL II: WSPIERANIE OSÓB I RODZIN ORAZ ZAPOBIEGANIE KRYZYSOM

CEL III: AKTYWNE I ZDROWE STARZENIE SIĘ SPOŁECZNOŚCI

CEL IV: WZROST POTENCJAŁU SPOŁECZNEGO

CEL STRATEGICZNY I :

ROZWÓJ KOMPLEMENTARNEGO SYSTEMU EDUKACJI, KULTURY, ZDROWIA I BEZPIECZEŃSTWA

Proponowane kierunki niezbędnych działań:

1. Zapewnienie miejsc przedszkolnych dla dzieci w gminie, w tym: rozwój już funkcjonujących miejsc i form wychowania przedszkolnego.
2. Monitoring potrzeb rodzin z dziećmi do 3 roku życia.
3. Realizacja programów edukacyjnych, profilaktycznych do dzieci i młodzieży.
4. Wzmocnienie, szkolenia podyplomowe, pozyskiwanie kadry specjalistycznej w szkołach .

5. Rozwój i modernizacja infrastruktury edukacyjnej, w tym boisk szkolnych, kultury i zdrowia .
6. Budowa partnerstwa na rzecz rozwoju kultury w Gminie (pomiędzy przedstawicielami władz samorządowych, organizacjami społecznymi, instytucjami kultury, edukacji, mieszkańcami, sektorem prywatnym – przedsiębiorcami).
7. Kontynuacja gminnego kalendarza imprez kulturalnych i sportowych.
8. Tworzenie nowych przedsięwzięć kulturalnych o znaczeniu lokalnym i regionalnym.
9. Integrowanie i aktywizacja społeczności do lokalnych inicjatyw.
10. Zwiększenie dostępu do usług specjalistów.
11. Wsparcie uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych, w tym szczególnie uzdolnionych .
12. Wyrównywanie szans rozwojowych dzieci i młodzieży. Rozwój oferty usług i aktywności, form spędzania czasu dla dzieci i młodzieży .
13. Rozwój usług zdrowotnych i rehabilitacji, działań edukacyjnych, aktywności sportowej i ruchowej mieszkańców gminy z wykorzystaniem gminnych zasobów.
14. Upowszechnienie informacji o zdrowym stylu życia, edukacja dorosłych.
15. Kontynuacja programów zdrowotnych.
16. Kontynuacja doposażenia bazy logistycznej i zasobów sprzętowych niezbędnych do realizacji zadań, w tym system selektywnego alarmowania straży .
17. Usprawnienie organizacji działań ratowniczych (m.in. organizacja ćwiczeń, monitoring).
18. Edukacja społeczności z zakresu ochrony przeciwpożarowej.

CEL STRATEGICZNY II:

WSPIERANIE OSÓB I RODZIN ORAZ ZAPOBIEGANIE KRYZYSOM

Proponowane kierunki niezbędnych działań:

- 1) Stałe monitorowanie potrzeb mieszkańców w obszarze społecznym (OZPS realizowana przez OPS).
- 2) Udzielanie wsparcia rodzinom z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi:
  - a) realizacja zadań asystenta rodziny,
  - b) wspieranie i organizowanie poradnictwa specjalistycznego i rodzinnego,
  - c) edukacja rodziców z trudnościami wychowawczymi,
  - d) organizacja i udział w projektach na rzecz usług,
  - e) realizacja przedsięwzięć pomocowych.

- 3) Rozszerzenie form wsparcia rodzin w tym ośrodki/punkty specjalistyczne, kontynuacja programu pomocy dla sprawców przemocy.
- 4) Motywowanie klientów pomocy społecznej do podnoszenia kwalifikacji i rozwiązywania własnych problemów - przeciwdziałanie uzależnieniu od pomocy społecznej.
- 5) Rozwój działań skierowanych na rzecz osób pozostających bez pracy na terenie gminy, w tym:
  - a) organizacja kontraktów, prac interwencyjnych i robót publicznych,
  - b) rozwój turystyki, agroturystyki, rolnictwa i inicjatyw ekologicznych, miejsc rekreacji, przyrodolecznictwa (wykorzystanie potencjału gminy do tworzenia miejsc pracy).
  - c) wykorzystanie aktywnej integracji, ekonomii społecznej i pracy socjalnej, współfinansowanie projektów skierowanych do osób długotrwale bezrobotnych.
- 6) Współpraca z instytucjami rynku pracy w powiecie na rzecz osób bezrobotnych, w tym w szczególnej sytuacji na rynku pracy (młodych, powyżej 50 roku życia i długotrwale bezrobotnych).
- 7) Niwelowanie barier komunikacyjnych i architektonicznych.
- 8) Wspieranie dostępności transportowej, rozwój usług przewozowych.
- 9) Rozwijanie systemu pomocy osobom chorym i niepełnoprawnym w ich środowisku zamieszkania:
  - rozwój usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
  - rozwój pracy socjalnej na rzecz integracji osób niepełnosprawnych,
  - prowadzenie działań środowiskowych (w tym wolontariatu).
- 10) Tworzenie partnerstw i współpraca z ngo, kościołem i instytucjami pracujących na rzecz ubóstwa i innych problemów społecznych, w tym realizacja projektów współfinansowanych przez EFS.
- 11) Współpraca ze szkołami i ośrodkami terapeutycznymi w kierunku budowania kompleksowych programów zapobiegania agresji.
- 12) Realizacja Gminnego Programu Wspierania Rodziny.
- 13) Realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie.
- 14) Realizacja Gminnych Programów Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
- 15) Szkolenia i warsztaty służące podnoszeniu kompetencji kadr pomocowych, w tym LZI .

CEL III AKTYWNE I ZDROWE STARZENIE SIĘ SPOŁECZNOŚCI

Proponowane kierunki niezbędnych działań :

1. Przygotowanie i prowadzenie stałej diagnozy potrzeb społecznych osób starszych w gminie.

2. Edukacja społeczeństwa pod kątem procesów starzenia się organizmu (w tym: promocja właściwego stylu życia w sferach, zdrowia psychicznego, odżywiania się, higieny ciała, sportu i rekreacji).
3. Realizacja programów zdrowotnych lub projektów w zakresie profilaktyki zdrowotnej, ochrony zdrowia i rehabilitacji (w tym finansowanych ze środków zewnętrznych).
4. Podejmowanie działań na rzecz tworzenia poradni i opieki geriatrycznej .
5. Rozwój usług w środowisku lokalnym dostosowanych do potrzeb seniorów , w tym przy wykorzystaniu środków z programów zewnętrznych.
6. Zwiększenie liczby/miejsc świadczeń usług opiekuńczych, rehabilitacyjnych i profilaktycznych.
7. Wsparcie osób samotnych, chorych i potrzebujących .
8. Podniesienie świadomości seniorów w zakresie bezpieczeństwa (w tym: działania z Policją na rzecz zapobiegania przemocy względem osób starszych, propagowanie wiedzy dotyczącej rozpowszechnienia wiadomości z zakresu bezpieczeństwa w handlu, korzystanie z praw ochrony konsumenta, kampanie informacyjne, programy prewencyjne).
9. Rozwój i wspieranie poradnictwa prawnego i konsumenckiego dla seniorów.
10. Aktywizacja osób w podeszłym wieku do działań w zakresie skutecznej pomocy sąsiedzkiej pozostałym mieszkańcom najbliższego otoczenia - bloku, ulicy, osiedla.
11. Współpraca z seniorami w sprawie oceny miejsc i budynków publicznych oraz ciągów pieszych pod względem dostępności dla osób starszych i niepełnosprawnych (przygotowywanie propozycji zmian, które by uwzględniały potrzeby osób starszych).
12. Zwiększenie dostępności oferty edukacyjnej i kulturalnej kierowanej do osób starszych (istniejących i nowopowstających).
13. Upowszechnienie współpracy i wymiany doświadczeń między pokoleniami, promowanie pozytywnego wizerunku osób starszych, ich potencjału, doświadczenia, umiejętności.

CEL IV: WZROST POTENCJAŁU SPOŁECZNEGO (cele szczegółowe PAL)

Proponowane kierunki niezbędnych działań:

1. Wsparcie i promowanie postaw prospołecznych.
2. Organizowanie i wspieranie rozwoju edukacji społecznej i obywatelskiej.
3. Realizacja projektów na rzecz integracji społecznej we współpracy ze społecznością lokalną.
4. Promowanie, wspieranie i realizowanie projektów aktywizujących i integrujących społeczność lokalną.
5. Prowadzenie działań nakierowanych na odbudowę i podtrzymywanie umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnienia ról społecznych w miejscu pracy, zamieszkania (reintegracja

społeczna).

6. Prowadzenie działań ukierunkowanych na podtrzymanie zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy (reintegracja zawodowa).
7. Upowszechnienie działań uwzględniających otwartość instytucji samorządowych na współpracę z instytucjami pozarządowymi i lokalną społecznością.
8. Wspieranie organizacyjne oraz finansowe lokalnych inicjatyw, wspieranie lokalnych liderów poprzez pomoc techniczną i dostęp do informacji.
9. Wspieranie rozwoju informacji obywatelskiej, wolontariatu, grup samopomocowych, grup edukacyjnych.
10. Współrealizacja projektów inicjowanych i współorganizowanych przez lokalne społeczności, prowadzenie działań aktywizujących i integrujących z wykorzystaniem potencjału osób starszych, promocja działań promujących i wspierających więzi pokoleniowe.
11. Uruchomienie Centrum Aktywności Lokalnej.
12. Rozwój usług COKiS jako miejsca integracji i aktywizacji lokalnej społeczności.
13. Rewitalizacja społeczna przestrzeni cennych kulturowo- przywrócenie podstawowych i nadanie nowych funkcji społecznych przestrzeni zdegradowanej.
14. Rozwój ekonomii społecznej w Gminie Ciechanowiec.
15. Edukacja regionalna, agroturystyczna w społeczności (w tym promocja dobrych praktyk, udział w warsztatach i wizytach studyjnych).
16. Realizacja Programów Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi na terenie gminy.

2. SPOSÓB REALIZACJI STRATEGII - HARMONOGRAM NA LATA 2018-2020

Nr.	KIERUNKI NIEZBĘDNYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI REALIZACJI	REALIZATORZY	RAMY FINANSOWE
I CEL BUDOWANIE KOMPLEMENTARNEGO SYSTEMU EDUKACJI, KULTURY, ZDROWIA I BEZPIECZEŃSTWA				
1.	Zapewnienie miejsc przedszkolnych dla dzieci w gminie, w tym: rozwój już funkcjonujących miejsc i form wychowania przedszkolnego	Wzrost liczby miejsc opieki nad dziećmi w gminie.	OPS, Urząd Miasta, GKRPA, COKiS, organizacje społeczne, instytucje kultury,	Budżet gminy, instytucji, środki zewnętrzne , Ministerstwo Kultury.
2.	Realizacja programów edukacyjnych, profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży.	Liczba programów.	oświaty, szkoły, OSP.	
3.	Budowa partnerstwa na rzecz rozwoju kultury w Gminie.	Porozumienie dot. partnerstwa.		
4.	Zwiększenie dostępu do usług specjalistów. Wsparcie uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych, w tym szczególnie uzdolnionych . Wyrównywanie szans rozwojowych dzieci i młodzieży:	Liczba usług i specjalistów. Liczba działań na rzecz dzieci i młodzieży w gminie. Udostępnianie informacji z określeniem miejsc nieodpłatnych, organizacja		

5.	Kontynuacja doposażenia bazy logistycznej i zasobów sprzętowych niezbędnych do realizacji zadań, w tym systemu selektywnego alarmowania straży.	zajęć na basenach . Stan zasobów OSP.		
II CEL WSPIERANIE OSÓB, RODZIN ORAZ ZAPOBIEGANIE KRYZYSOM				
Nr.	KIERUNKI NIEZBĘDNYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI REALIZACJI	REALIZATORZY	RAMY FINANSOWE
1.	<p>Udzielanie wsparcia rodzinom z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi:</p> <ul style="list-style-type: none"> -realizacja zadań asystenta rodziny, -wspieranie i organizowanie poradnictwa specjalistycznego i rodzinnego, -edukacja rodziców z trudnościami wychowawczymi, -organizacja i udział w projektach na rzecz usług, -realizacja przedsięwzięć pomocowych. 	Liczba rodzin objęta wsparciem.	OPS, Urząd Miasta, GKRPA, COKiS, organizacje społeczne instytucje kultury, oświaty, szkoły, parafie.	Budżet gminy, instytucji, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, środki zewnętrzne.
2.	<p>Rozszerzenie form wsparcia rodzin w tym ośrodki/punkty specjalistyczne, kontynuacja programu pomocy dla sprawców przemocy.</p> <p>Współpraca z instytucjami rynku pracy w powiecie na rzecz</p>	Liczba działań/projektów na rzecz bezrobotnych.		

	<p>osób bezrobotnych, w tym w szczególnej sytuacji na rynku pracy (młodych, powyżej 50 roku życia i długotrwale bezrobotnych).</p> <p>3. Wspieranie dostępności transportowej, rozwój usług przewozowych.</p> <p>4. Współpraca ze szkołami i ośrodkami terapeutycznymi w kierunku budowania kompleksowych programów zapobiegania agresji.</p> <p>5. Realizacja Programów: -Gminnego Programu Wspierania Rodziny, -Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie, -Gminnych Programów Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.</p> <p>6. Szkolenia i warsztaty służące podnoszeniu kompetencji kadr pomocowych, w tym LZI.</p>	<p>Wzrost usług przewozowych.</p> <p>Liczba programów.</p> <p>Zgodnie ze wskaźnikami programów.</p> <p>Liczba kadry, która podniosła kompetencje.</p>		
--	--	---	--	--

CEL III AKTYWNE I ZDROWE STARZENIE SIĘ SPOŁECZNOŚCI				
Nr.	KIERUNKI NIEZBĘDNYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI REALIZACJI	REALIZATORZY	RAMY FINANSOWE
1.	Zwiększenie liczby/miejsc świadczenia usług opiekuńczych, rehabilitacyjnych i profilaktycznych.	Liczba miejsc/usług.	OPS, Urząd Miasta, GKRPA, COKiS, organizacje społeczne,	Budżet gminy, instytucji, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki
2.	Zwiększenie dostępności oferty edukacyjnej i kulturalnej kierowanej do osób starszych (istniejących i nowopowstających).	Wzrost wydarzeń związanych z aktywizacją mieszkańców i grup na terenie gminy.	instytucje kultury, oświaty, parafie.	Społecznej, środki zewnętrzne, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Ministerstwo Zdrowia.
CEL IV WZROST POTENCJAŁU SPOŁECZNEGO				
Nr.	KIERUNKI NIEZBĘDNYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI REALIZACJI	REALIZATORZY	RAMY FINANSOWE
1.	Rozwój ekonomii społecznej w Gminie.	Zgodnie ze wskaźnikami PAL.	OPS, Urząd Miasta, GKRPA, COKiS, organizacje społeczne,	Budżet gminy, instytucji, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki
2.	Realizacja Programów Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi na terenie gminy.			

			instytucje kultury, oświaty, parafie.	Społecznej, środki zewnętrzne.
--	--	--	--	-----------------------------------

Realizacja strategii może odbywać się równocześnie przy wykorzystywaniu i budowaniu nowych programów celowych, projektów lokalnych w obszarach zdefiniowanych w dokumencie.

III. ZARZĄDZANIE I MONITOROWANIE STRATEGII

Zarządzanie i monitoring zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian. Elementami skutecznego zarządzania będą przede wszystkim:

- 1) Burmistrz Ciechanowca** - odpowiedzialny za wdrażanie strategii oraz wsparcie koordynatora przy realizacji strategii.
- 2) Rada Miejska** - pełniący bieżący nadzór nad realizacją, czuwa aby przy tworzeniu budżetu uwzględniane były wybrane kierunki działania; uchwała zmiany w strategii.
- 3) Koordynator wdrażania Strategii, OPS W CIECHANOWCU** - gromadzi dokumentację związaną ze strategią, prowadzi monitoring, przedkłada informacje z realizacji Strategii /harmonogramu raz na trzy lata podczas sesji Rady Miejskiej.

Zapewnienie spójności z innymi dokumentami strategicznymi

Podmioty realizujące kierunki działania strategicznego i projekty powinny sprawować opiekę nad tym, aby zapisy strategii były uwzględniane w innych dokumentach programowych.

System aktualizacji:

Część programowa: cele, kierunki działań, harmonogram będzie poddawana przeglądowi i aktualizacji raz na trzy lata. Po wprowadzeniu zmian Koordynator zobowiązany jest dostarczyć wszystkim zainteresowanym stronom informację o dokonanej aktualizacji.

Niniejszy dokument, po uchwaleniu przez Radę Miejską powinien być opublikowany na stronie internetowej gminy, a ponadto przekazany uczestnikom procesu planowania oraz wszystkim jednostkom i instytucjom, które zostaną zobowiązane do realizacji strategii.

PROGRAMY I PROJEKTY

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych będzie skuteczna, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające budowę i realizację programów celowych zgodnych z przyjętymi kierunkami działań. Programy można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od charakteru danego projektu.

Przy budowie projektów znaczenie będą miały środki, które Rada Miejska rocznie będzie przeznaczała na ten cel. Projekty można realizować w ramach:

- a) własnych zasobów samorządu,

- b) poprzez organizacje pozarządowe,
- c) poprzez inne instytucje zewnętrzne,
- d) w partnerstwach sektorowych.

Projekty i programy mogą być przyjmowane przez Radę stosownymi uchwałami, które winny przybierać formułę załączników do niniejszej Strategii. Projekty i programy realizowane w ramach Strategii powinny być zgodne z przyjętymi kierunkami działań.

Monitoring

Bazą informacji statystycznej, zbieranej na potrzeby wskaźników monitorowania będzie sporządzona co roku Ocena Zasobów Pomocy Społecznej. Poza tym bazę tę będą stanowiły informacje i dane otrzymane od instytucji i grup środowiskowych zebrane w trakcie spotkań Zespołu, dotyczące realizacji harmonogramu.

Informacja z realizacji Strategii będzie przedstawiana raz na trzy lata podczas sesji Rady Gminy przez Koordynatora. Odnosić się będzie do celów, kierunków działania i harmonogramu Strategii.

ZAKOŃCZENIE

Polityka społeczna oparta na określonych zasadach, normach i wartościach może być postrzegana jako przewodnik działania władz samorządowych w celu:

- kształtowania warunków życia ludności oraz stosunków międzyludzkich, ogólnych warunków rozwoju,
- harmonizowania i godzenia rozbieżnych interesów różnych grup społecznych, a tym samym tworzenia warunków dla pokoju społecznego między kapitałem a pracą.

Zasady budowania społeczności lokalnej, wolnej od zagrożeń i problemów społecznych, to:

1. Zasada samopomocy – przejawia się w istnieniu i rozwoju pomocy wzajemnej ludzi, zmagających się z podobnymi problemami życiowymi oraz pomocy silniejszych dla słabszych; zazwyczaj w ramach niewielkich nieformalnych grup.

2. Zasada przezorności – oznacza, że bezpieczeństwo socjalne jednostki nie może być tylko efektem świadczeń ze strony społeczeństwa, ale wynikać powinno także z odpowiedzialności człowieka za przyszłość własną i rodziny.

1. Zasada solidarności społecznej – najczęściej rozumiana jako przenoszenie konsekwencji, niekiedy utożsamiana z solidaryzmem społecznym, oznaczającym wyższość wspólnych interesów członków społeczeństwa nad interesami poszczególnych klas lub warstw.
2. Zasada pomocniczości – oznacza przyjęcie określonego porządku, w jakim różne instytucje społeczne dostarczają jednostce wsparcia, gdy samodzielnie nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb; w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, a następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od Państwa.
3. Zasada partycypacji – wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, by poszczególni ludzie mieli możliwości pełnej realizacji swoich ról społecznych, zaś poszczególne grupy mogły zajmować równoprawne z innymi miejsce w społeczeństwie.
4. Zasada samorządności – stanowi realizację takich wartości, jak wolność, podmiotowość człowieka; realizowana jest poprzez taką organizację życia społecznego, by jednostki i grupy miały zagwarantowane prawo do aktywnego udziału w istniejących już instytucjach społecznych i tworzenia nowych instytucji w celu skuteczniejszego zaspokajania potrzeb i realizacji interesów.
5. Zasada dobra wspólnego – przejawia się w takich działaniach władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na poszukiwaniu kompromisów tam, gdzie interesy te są sprzeczne.
6. Zasada wielosektorowości – polega na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych GMINY CIECHANOWIEC ma charakter otwarty i elastyczny. Oznacza to, że poszczególne jej elementy w trakcie realizacji mogą być modyfikowane, zmienione i dostosowane do sytuacji społecznej.